

בטאון לתורה וחסידות מבי מדרשא דקהילות חסידי בראד • אב תשפ"ג • גליון ג'

מעשׂה חושב

וויליאמסבורג • בית שמש • עיה"ק צפת תובב"א

דבר העורך

צהלי ורוני יושבת ציון

בשמחה רבה התקבלה הידיעה בכל קהילות הקודש בראד על גילוי מקום מנוחתו של הגה"צ רבי שמואל זאנוויל מבארדיוב זיע"א בבית החיים העתיק בצפת, מקום מנוחתם של קדושים אשר בארץ המה, אשר כל ישראל חרד לעוצם קדושתם וגודל תפארתם.

לאור כל זאת ובחסדי ה' המרובים, זכינו לביקורו המרומם של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשר בא לייסד את מצבת קדשו, ולחזקנו ולעוררנו לקראת הימים הנוראים הבעל"ט.

ואם תאמר, מה ראו קהל חסידי בראד לערוך את מעמד הקמת המצבה דווקא ביום המסוגל ערב ראש חודש אלול, יום אשר בו 'משה עלה למרום' לארבעים יום וארבעים לילה. שהרי, על פניו ההכנה הראויה לימים הנוראים היא בלימוד ספרי היראה והחסידות להתבשם מאור תורתם של רבותינו צדיקי הדורות זיע"א ולזכך מעשינו לפני הימים הנוראים.

אמנם, כלל גדול למדנו מכ"ק אדמו"ר שליט"א, כי מי יוכל לעמוד לפני אדון הכל במשפט, כי לא יצדק לפניך כל חי, ואם כן, כיצד ניתן להתכונן לקראת הימים הקדושים הבעל"ט כאשר אין בידינו די הזכויות לעמוד לפניו.

אך - ייסד לן אדמו"ר שליט"א - כי כל זה הוא רק בזכות האבות הקדושים

ברקת

וצדיקי הדורות, אשר הם המה הסנגורים של כלל ישראל, ורק בזכותם יש לנו פה לעמוד לפני ריבונו של עולם לבקש על נפשותינו.

ידוע המעשה אשר פעם אחת ביקשו שני בחורים להתקבל לשיבתו של מרן החפץ חיים זיע"א בראדין, אך לא היה להם מקום בישיבה, וכששמע זאת מרן החפץ חיים זיע"א מיד ביקשם להישאר בישיבה עד לאחר הימים הנוראים, וזאת משום ששמע שבחורים אלו הם נכדיו של סנגורם של ישראל הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א, ואמר החפץ חיים: אינני יכול לוותר שנכדי הרה"ק זיע"א יתפללו עמנו בימים הק', כי רצונו שהרה"ק זיע"א יהיה הסנגור בשבילנו ביום הדין.

אם-כן, אנו עומדים לפני השי"ת בדין רק בזכות הצדיקים אשר זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל.

ולכן, דווקא ביום ערב ראש-חודש אלול המסוגל לרוב ישועות, אנו ניגשים מול קברי הקודש באימה לשכך כעס וחימה, במקום מנוחת קדשם של הצדיקים הקדמונים, יחד עם נכדם כ"ק אדמו"ר שליט"א, בתחינה ובבקשה שיעמדו לימינו לסמכנו ביום הדין, ולהעתיר בעדנו שנזכה לדבר ישועה ורחמים, אמן כן יהי רצון.

בתפילה שנזכה לשפע הימים הנוראים הבעל"ט ולכתיבה וחימה טובה, אמן

המערכת

כרתי ופליתי

דא"ח עאת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לשם שבו ואחלמה

עאצר עאת הגה"צ רבי יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א
רב דקהילות חסידי בראד בארה"ק

תרשיש

עאצר עאת הגה"צ רבי אהרן אריה כץ שליט"א
רב קהילת חסידי בראד בית שמש

נופר

פולעזס באיחור זמן תפילה

ישפה

עאצר בעניין זמן תפילת שחרית

ספיר

עובדין רברבין עהני תרי צדיקי
וקדושי גליון הרה"ק עבעלזא
והרה"ק עסאטעאר זי"ע

עולו ואתכנשו
ביום המסוגל ער"ח אלול
בבית"ח העתיק עיה"ק צפת
בראשות
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל מסעי הקודש בראשות ב"ק אדמו"ר שליט"א
על קברי התנאים והצדיקים ובהובלת התנא הקדוש רבי
עקיבא, בחרנו לפרסם דא"ח מב"ק אדמו"ר שליט"א
במשנתו של רבי עקיבא

**במי בו יש במאמר זה דברי אגדה והתעוררות
לקראת הימים הנוראים הבעל"ט ויהיו הרברים
להבין את נפשותינו לקראת ימי המלכות ה'**

שמע, ומה ענין זה לגופא דעובדא שמסר רבי עקיבא נפשו על
קדושת שמו ית' בשעת קריאת שמע.

עוד צ"ב בפשט דברי הגמ' שאמרו לו תלמידיו 'עד כאן, מה הפירוש
הפשוט בדברי הגמרא, ומה המכוון בדבריהם האם שאלה הוא זו או
תימה יש כאן או שמא תירוץ הוא לאיזו שאלה.

ובתשובת רבי עקיבא שהשיב לתלמידיו 'כל ימי הייתי מצטער...
אפילו נוטל את נשמתך' וכו' יש מקום לדייק שבתחילת דברי
הגמרא מבואר בדרש הפסוק 'בכל נפשך' - אפילו נוטל נפשך' ומדוע
שינה רבי עקיבא מלשון הפסוק לומר 'אפילו נוטל את נשמתך', ולא
'נוטל את נפשך', וביותר שהוא עצמו דורש את הפסוק בלשון נוטל
את 'נפשך', ומדוע שינה לומר 'נשמתך'.

בדברי הקב"ה למלאכים שהקשו זו תורה וזו שכרה, והשיב להם
'חלקם בחיים', ויש להבין מה תשובה היא זאת לשאלת המלאכים
זו תורה וזו שכרה.

בסיום דברי הגמ' אמרו 'יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא
שאתה מזומן לחיי העולם הבא', ויש להבין מהו המכוון בהכרזה זו
וכי חידוש הוא שהתנא הקדוש רבי עקיבא מזומן לחיי העולם הבא.

ג.

א.

בגמרא ברכות סא: על הפסוק 'ואהבת את ה' אלהיך' וגו'. אמרו
'תניא, רבי אליעזר אומר, אם נאמר 'בכל נפשך' למה נאמר 'בכל
מאדך', ואם נאמר 'בכל מאדך' למה נאמר 'בכל נפשך'... רבי עקיבא
אומר 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נפשך'. ובהמשך הגמרא מסופר,
'בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו
סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות
שמים. אמרו לו תלמידיו, רבינו, עד כאן, אמר להם, כל ימי הייתי
מצטער על פסוק זה בכל נפשך, אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי
מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאריך
באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה, אשריך רבי
עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש
ברוך הוא. זו תורה וזו שכרה, ממתים ידך ה' ממתים וגו'. אמר להם
חלקם בחיים. יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן
לחיי העולם הבא.

ב.

והנה גמרא זו להתבונן הוא כולה מקשה, וראשונה יש להבין את
דברי הגמרא שאמרו שבזמן שהוציאוהו לרבי עקיבא להריגה היה
זמן קריאת שמע, ומה זה נוגע לעצם הסיפור שהיה אז זמן קריאת

מעשה זה נגד חוקי המדינה. והב' האם יש במעשה זה עבירה על החוק, ועבודת הסניגור הוא לדון האם אפשר לפרש את לשון החוק באופן שימצא שלא עבר זה הנידון על עבירה כלשהוא, וכדו'. ובזה מסתכם עבודת השופט. אבל אין השופט המחליט את חוקי המדינה ותפקידו רק לברר האם יש כאן חטא כלפי חוקי המדינה או לא. ומטעם זה גם אין ביד השופט למחול לנידון באם ימצא שעבר על החוק הכתוב, כיון שאין הוא בעלים על ענין זה ואין בידו למחול למי שחטא ועבר על ספר החוקים.

לא כן מי שעומד למשפט לפני שופט כל הארץ מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאין תפקיד המשפט לברר המציאות שהרי הכל גלוי וידוע לפניו ית'. ואין כאן נידון האם עבר עבירה על החוק, ועבודת הסניגור הוא רק לעורר רחמי שמים על האדם החוטא. שהרי כל יסוד החטא וסיבת המשפט הוא רק על מה שעבר על ציווי המלך, משום שכך גזרה חכמתו ית', ואמר, וציונו, שהעושה כך וכך עובר על גזירת המלך, ובמילא כל המשפט הוא על עוברו על ציווי המלך, ועל עצם זה שהמרה את דבר המלך מלכי המלכים הקב"ה שייך תשובה כיון שזהו גם כן מצות עשה וציווי המלך, וממילא שייך בזה הענין שעל ידי תשובה מאהבה וזדונות נעשים לזכיות כיון שעל ידי זה הוא מקיים ציווי המלך. ומטעם זה יש ביד השי"ת למחול על העוונות, האחד כיון שהחוטא חטא רק כנגדו ולכן יש בידו למחול על כך, והשנית, כיון שכל העצם העבירה הוא רק משום שכך ציונו והוזהרנו מפיו, וכל עצם החטא הוא עבירה על ציוויו, ועכשיו מקיים ציוויו על ידי מצות התשובה.

וענין זה מבואר בפסוק באיוב (לד ו - ז) 'אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו. אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח', והיינו שהעוונות מצד עצמם אינם כלום ו'אם חטאת מה תפעל בו', ואפילו 'רבו פשעיך מה תעשה לו'. וכל עצם העבירה הוא על עוברו את פי ה' שכך ציונו וכך גזר עלינו.

ובאמת מטעם זה בעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו (יומא פה:), כיון שבעבירות אלו הרי האדם חטא ופשע נגד חבירו, ובמשפט על ענין זה הקב"ה הוא כביכול במעמד ומצב של שופט על עבירה זו, ובמילא רק אם ימחול לו חבירו שחטא נגדו, יוה"כ מכפר.

ה.

ובשם הגאון החסיד רבי ישראל סלנטר זצ"ל מובא (ראה אור ישראל סי' ל) לבאר את מאמר הכתוב (שמואל ב כד) ויאמר דוד אל גד צר

ולבאר את כל זה נראה בהקדם מאמר אחר מתורתו של רבי עקיבא והוא במשנה בסוף מסכת יומא 'אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיהו יז יג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל'.

ובדברי התנא רבי עקיבא צריך להבין מהו הכוונה באומרו 'אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, ומי מטהר אתכם', ואיזה אושר יש בזה בפני מי כלל ישראל מיטהר עצמו, ומהו השייכות בין 'לפני מי ל'ימי מטהר אתכם', דהיינו מה היתרון והמעלה ששני דברים אלו מתרחשים לפני אותו מציאות קיימת. ועוד צ"ב שר"ע בדרשתו מביא ראיה מהפסוק 'מקוה ישראל ה', מה המקוה מטהר את הטמאים וכו', ולכאוי הרי פשוטו של מקרא אינו כלל מלשון מקוה המטהר אלא מלשון קיווי ובטחון, כמו שפירש הרד"ק שם 'מקוה ישראל - ענינו לשון קריאה, אתה שאתה מקוה ישראל ומבטח לכל הבוטחים בך כל עוזביך שאין להם בטחון בך יבשו ממבטחם בבשר ודם'. וכן פירשו המפרשים בפסוק דומה (ירמיהו יד ח) עיי"ש. וא"כ צריך ביאור מהו הראיה מלשון קיווי ובטחון לענין מקוה המטהר.

עוד צ"ב הכוונה בסוף מאמר רבי עקיבא 'מה מקווה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל', מה הדמיון בין טהרת השי"ת את ישראל לטהרת המקוה, והאם זה ק"ו או גזירה שוה וכו', ומה כוונתו להוסיף בזה.

ד.

והענין יבואר במה שאמר חז"ל (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) והובא בטור הלכות ראש השנה (סי' תקפ"א) 'א"ר סימון כתיב (דברים ד ח) ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים וגו'... אי זו אומה כאומה הזאת, בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא, אבל ישראל אינן כן אלא לובשים

לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים'. והדבר באמת מופלא שהרי נוהג העולם מובן בסברה והגיון, ומי הוא זה אשר ימלא ליבו למלא כרסו באכילה ושתייה קודם שיעמוד לפני משפט, הלא לשוטה יחשב. ומנין לבני ישראל הבטחון שבודאי יצאו זכאי בדין.

וביאור הענין הוא דלא הרי שופט בשר ודם השופט אדם שעבר על חוקי המדינה כהרי שופט כל הארץ מלך מלכי המלכים הקב"ה. ששופט בשר ודם תפקידו הוא רק בשני ענינים, הא' לברר המציאות האם אמת הוא שכך וכך היה מעשה, והאם האדם הנידון באמת עשה

שהנשמה הוא חלק ה' עמו אזי 'למענו יעשה' בשבילו כי הוא חלק אלוקי ממש. וכן יש לומר לדרכנו אנו כי מה שישאל בטוחים הוא משום שהם חלק אלוקי ממש והשי"ת יושיעם למענו.

ויש בזה מאמר נפלא מהרה"ק מאיזביצא שאמר 'א איד וואו ער פאלט, פאלט ער אין שויס אריין', וכמו שהביא משמו הגה"ק ר' צדוק הכהן (ראה פרי צדיק נשא טו): 'זכמו ששמענו מהרבי מאיזביצא זצ"ל שכל נפש ישראל איך שנופל הוא נופל בחיקו של ה' יתברך', דהיינו היכן שיהודי רק יפול ולא יזוז מדרגה תחתונה שיגיע הרי הוא נופל לתוך חיקו של השי"ת ואינו נדחה לגמרי. והביאור בזה הוא כנ"ל שנשמות ישראל מושרשים בעצמותו ית' ואין שייך בהם נפילה שיידחו מלפניו ית' ולכן היכן שיפול יפול על ברכי השי"ת.

וזהו גודל ועוצם מעלת בני ישראל עם קרובו, שאע"פ שנפלו בחטא, אין הקב"ה ניגש עמהם למשפט אלא עוצם עיניו מראות ברעתם, ומקרא מלא הוא בפרשת בלעם (במדבר כג כא), 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו', וברש"י 'לא הביט הקדוש ברוך הוא און שביעקב, כשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהן עוברין על דתו, ה' אלהיו עמו, אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן. ותרועת מלך בו, לשון חבה ורעות כמו רעה דוד (שמואל ב' טו לז) אוהב דוד, ויתנה למרעהו (שופטים טו, ו) וכן תרגם אונקלוס ושכינת מלכהון ביניהון'. ולדברינו יש לפרש הפסוק 'ה' אלוקיו עמו' כי נשמת ישראל הוא חלק אלוקי ממעל ממש, וזהו הטעם דלא הביט און ולא ראה עמל.

וזהו הביאור בדברי רבי עקיבא 'אשריכם ישראל', והאושר הוא בזה שכיון שבני ישראל הם חלק מעצמותו ית' ממילא יש להם על מה לקוות ולהיות בטוחים שיטהר אותם. ועכשיו הולך ומבאר את מהלך הדברים שהם יסוד הטהרה והתיקון. 'לפני מי אתם מיטהרים', שהוא היוצר, הבורא, המבין, הדיין, העד, הוא בעל הדין, והכל שלו (אבות ד כב), וכל הצורך להיטהר הוא רק 'לפני מי' דהיינו שעצם העבירה הוא להמרות את פי ה', ומעשה העבירה הוא רק משום שכך גזרה חכמתו ית'. ולכן 'מי מטהר אתכם', יש בידו לטהר אתכם ולמחול על העוונות, וכאמור. והראיה שיש לישראל לידע ולהודיע ולהודיע (ראה אבות שם) זאת בכל עת ובכל זמן הוא מהפסוק 'מקוה ישראל ה' שמביא ר"ע, שבפסוק זה מבואר שאמת הוא מה שבנ"י מקוים ובטוחים שהקב"ה יושיע אותם אעפ"י שיודעים ומכירים את החטאים שיש בידם, וזהו ראיה והוכחה ש'לפני מי אתם מיטהרים' ובידו למחול כיון שחטאנו רק לפניו ואין הוא כשופט השופט על עבירת חוקי המדינה.

אחרי שובי מארץ הקודש מצאתי כתוב בדברי רבינו הרמח"ל (אוצרות רמח"ל דרוש הקיווי) - אשר מנוחתו כבוד סמוך ונראה לציונו של רבי עקיבא - על משנה זו שכתב בתוך דבריו בדרוש הקיווי על מעלת מי שמקוה לישועת ה', ובתו"ד לגבי תשובה כתב וזה לשונו: 'תקוהו היא טהרתו, מקוה ישראל ממש, כי הוא במדריגה עליונה שאין עושה בו פגם, אם חטאת מה תפעל, וזהו סוד התשובה', עכ"ל. והן הדברים שטהרת ישראל וסוד התשובה הוא על ידי ההבנה וההשגה דאם חטאת מה תפעל, וכל הפגם הוא רק משום ד'לפני מי אתם מיטהרים', שכך גזרה חכמתו, והעון הוא עצם זה שעבר על רצונו, ולכן 'ומי מטהר אתכם'. וברוך שכינותי לדבריו בביאור משנה זו.

לי מאד, נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמו רחמיו וביד אדם אל אפלה', שהכוונה שאם יפול ויכשל אדם ביד ה' - בעבירות שבין אדם למקום, יש לו תקנה, 'כי רבים רחמיו', ויש בידו למחול, לא כן 'ביד אדם' - בעבירות שבין אדם לחבירו, 'אל אפולה' כיון שאין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו. ולדברינו העומק בזה הוא דעבירות שבין אדם למקום הוא חטא נגד מלכו של עולם ובידו למחול על כבודו ורבים רחמיו, לא כן בעבירות נגד חבירו הקב"ה הוא רק השופט על חטא שחטא נגד חבירו, ולכן אינו מכפר עד שירצה את מי שחטא נגדו.

ולפי האמור יש לבאר דזהו עומק כוונת המאמר 'לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם', לפני מי אתם מיטהרים היינו כי כל הסיבה והצורך להיטהר מהעוונות הוא רק 'לפני מי', והיינו שעצם העבירה הוא רק עצם המרידה בו ית', במצותיו ובאזהרותיו, דהיינו 'לפני מי', ומעשה העבירה הוא רק משום שכך גזרה רצונו וציונו והיזהרנו, ובמילא נחשב מעשה זה לעבירה, ולכן 'מי מטהר אתכם' יש בידו למחול ולטהר אתכם מהחטא. וממילא אשרינו, ש'לפני מי', ומי מטהר', מתרחשים לפני אותו שופט ית"ש.

וזהו גם הביאור בדברי חז"ל, שבאמת בשופט בשר ודם מי שאוכל ושותה קודם משפטו הרי לשוטה יחשב, שהרי אין ביד השופט לשנות משפטו כלל וכלל, מפני שאדם העומד למשפט לא חטא נגדו, וכל תפקידו הוא רק לברר המציאות וחוקי המשפט. אבל לא כן ישראל עם קרובו שניגשים למשפט עם מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאין הוא שופט המברר את החוקים אלא הוא עצמו הוא מי שחטא נגדו ובידו למחול, ואלו ואלו בודאות אומרים שמי שחטא ישוב וימחול לו (סוכה נג). וכל זה מבואר בדברי הגמ' בקידושין (לב). ש'הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא, מחיל ליה ליקריה', שכיון שהתורה שלו והעולם שלו יכול למחול על כבודו. והן הן הדברים.

1.

אמנם עדיין אינו מיושב מהיכן ישראל כל כך בטוחים ושלוים שהקב"ה יושיעם ויוציא לאור צדקם, ואין הכי נמי שיש בידו למחול כיון שהוא עצמו הוא שגזר שבמעשה זו וזו עובר על רצונו ולכן יש בידו למחול על כך, אך מהיכן הבטחון והקיווי שכן יהיה. והתשובה על זה היא, דמודעת זאת בספ"ק דנשמות ישראל הם חלק אלוקה ממעל, דויפח באפיו נשמת חיים כתיב (בראשית ב ז) ומאן דנפח מדיליה נפח. ובאגרת התשובה (פ"ד) הביא על כך בעל התניא את הפסוק (דברים לב ט) 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו', וכיון שכן אין במציאות שנשמות ישראל ידחו מלפניו ולא יהיה להם תיקון, ועל נשמות ישראל נאמר כי לא ידח ממנו נידח, וא"כ יש לנו לבטוח כמו בן הבוטח על רחמי האב כיון שהוא חלק ממנו ואין מציאות שיידחה מלפניו, כמו כן בטוחים אנו על רחמי האב שלא ידח ממנו נידח ויחון אותנו ויוציא לאור דינינו, וכמאמר חז"ל 'בין כך ובין כך קרויים בנים', והרי היכולת בידו כיון שלו לבד חטאנו ואין הוא כשופט בשר ודם השופט על חוקי המדינה וכאמור.

ובליקוטי אמרים תניא (פרק כח) כתב בתוך דבריו במי שיש לו מחשבות זרות הטורדות מחשבתו מעבודת ה' ש'יתחנן לו ית' במחשבתו לרחם עליו ברחמיו המרובים כרחם אב על בנים הנמשכים ממוחו וככה ירחם ה' על נפשו הנמשכת מאתו ית' להצילה ממים הזדונים ולמענו יעשה כי חלק ה' ממש עמו', עכ"ל. והיינו שכיון

ולמשל כשנופל
 על רגלו של
 אדם דבר כבד
 כאבן וברזל,
 הרגל שולחת
 אותות למוח
 לאמר שנחבל
 ברגלו כדי שידע
 האדם להציל
 את רגלו שלא
 תמחץ לגמרי,
 וכידוע שכל
 ענין היסורים
 אינו אלא במוח
 האדם. וממילא
 כשיש יסורים
 לאדם אין לו
 ישוב הדעת, וכל
 מחשבתו וריכוזו
 מוחו נתונים אך
 ורק לפטור את
 עצמו מהיסורים
 העוברים עליו ואי
 אפשר לו לחשוב
 אז מחשבות
 אחרות כלל
 וכלל, וזה גורם לו
 להציל את עצמו.

לפטור את עצמו מהיסורים העוברים עליו ואי אפשר
 לו לחשוב אז מחשבות אחרות כלל וכלל, וזה גורם
 לו להציל את עצמו.

ולכשנתבונן נראה שכל ענין היסורים הוא אותה
 התראה שהגוף שולח למוח, ועצם החבלה בגוף
 האדם אינו כלום, והרי זה הרגשה גרידא. ומפני זה
 מצאנו בענין היסורים דבר פלא, שיכול האדם לגרום
 לעצמו יסורים ומכאובים בגופו ואינו סובל מהם
 כלל, כמו אדם הנושך שפתיו בחזקה, ואינו סובל
 מזה כלל ואדרבה יש לו הנאה מזה, והביאור בזה
 הוא כאמור שיסורים ענינם מה שהגוף שולח אותות
 למוח, וכל ענין היסורים הטורד דעתו ומנוחתו של
 אדם הוא מחמת אותם אותות שהגוף שולח למוח
 האדם להורות ולכופו שיעשה כל טדצדקי להציל את
 עצמו, והמוח מקבל אותם בצורת יסורים ומכאובים,
 ואם המוח מקבל את הדברים בצורה אחרת אין כאן
 יסורים כלל. ודוגמא לדבר הוא אכילת מאכלים
 חריפים או שתיית משקאות חריפים, אשר ילד קטן
 יזעק ויבכה מאכילת מאכלים אלו, ולאיש גדול
 אפשר שיהיה זה לעונג ותענוג, כיון שלקטן יסורים
 אלו מורים לו על דבר לא טוב שעובר עליו והרי הוא
 נזעק על כך, אבל לאדם גדול שהתרגל במאכלים
 ומשקאות אלו ולדידו עצם החריפות והמרירות
 תענוג הוא לו אינו מרגיש כלל יסורים בזה.

והדברים אמורים כלפי כל יסורים שעוברים על אדם,
 שמוחו נהיה עסוק האיך הוא מציל עצמו מהצרה
 הזאת, כ"ש כשמתרגש על האדם מאורע שכל חייו
 תלויים בו, הרי כל מוחו נעשה טרוד ומבולבל, ומוחו
 עסוק רק בשאלה היחידה האיך הוא מציל את עצמו
 מהצרה הזאת. ולכן רואים למשל כשאדם נטבע ח"ו
 הרי הוא נאחז בכל דבר שיכול להצילו, אם זה בעץ
 או בדבר אחר, וכל כולו נתון במשימה זו של הצלת
 חיי נפשו. אמנם האיש אשר לא ירע לו המיתה כלל,
 או שיודע שאין בכוחו לעשות שום דבר נגד ענין
 זה, ויש בכוחו להשליט המוח על הלב, אין לו כלל
 יסורים ולא טירוף הדעת כיון שיודע שאין בכוחו
 לשנות את המציאות.

וכענין הזה מצאנו ביונה הנביא, שכשברח יונה
 מלפני ה' וירד באניה, וה' הטיל רוח סערה והאניה
 חישבה להישבר, מסופר בנביא שכל המלחים של
 הספינה נזעקו בקול גדול כל אחד לאלוקיו, ויטילו
 את כל הלכים לים להקל מעליהם, ויונה ירד אל
 ירכתי הספינה וישכב וירדם, עד שקרב אליו רב
 החובל ויאמר לו 'מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך',
 ויש לבאר באמת מדוע ירד יונה לירכתי הספינה
 ללכת לישון, הא ניחא דלא הטיל יונה הנביא את
 הכלים ולא התפלל על כך משום שידע שבשלו
 הרעה הזאת, אך מדוע ירד ללכת לישון. וביותר יש
 לתמוה, האיך אפשר להירדם בשעה שהאניה עומדת

ז.

ולפי האמור יש לבאר את סיום המאמר 'מה המקוה
 מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל',
 דהנה ענין טהרת המקוה כל כולו הוא משום שכך
 גזרה חכמתו ית', וכמ"ש הרמב"ם (מקוואות פ"א
 הי"ב) 'דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות
 גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם
 מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן
 הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט
 או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא',
 עכ"ל. וזהו ממש ענין הטהרה מהעוונות שאף ענין
 העבירה הוא משום שכך גזרה חכמתו ית' שבמעשה
 זה הוא עובר על רצונו ולכן יש בידו למחול על כך
 ולטהר את ישראל. וזהו גם הענין שמצאנו בטומאה
 וטהרה, ענין פלא של מטהר טמאים ומטמא טהורים,
 שהזורק אפר פרה מטהר אחרים והוא עצמו טמא,
 להראות להתודע ולהיגלות שכל זה הוא מפני שהוא
 אמר ויהי, ולפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם,
 שהוא המטמא וגם המטהר, ורק הוא מטהר אתכם.
 וזהו דרך התשובה וטהרת העוונות.

ולפי"ז יש לבאר מה מוסיף לנו רבי עקיבא בזה
 שנאמר מה המקוה מטהר את הטמאים, שזהו בעצם
 הסברה ותמצית המאמר הקודם, שהטעם שמקוה
 ישראל ה' ויש לנו לבטוח עליו ית' הוא מטעם זה
 שלפניו חטאנו ומרינו, כי לפני מי אתם מיטהרים
 ומי מטהר אתכם, ולכן יש בידו למחול ולכפר עונות
 שלא כמידת שופט בשר ודם, וראיה לזה ביאר רבי
 עקיבא, 'מה המקוה מטהר את הטמאים' מפני שהוא
 אמר ויהי, אף הקב"ה מטהר ומוחל עוונותיהם של
 ישראל.

ח.

ומעתה ניתנה ראש ונשובה לבאר את דברי הגמרא
 בענין כשהוציא ויהו לרבי עקיבא להריגה זמן קריאת
 שמע היה. ונקדים ונאמר דהנה כשבאים יסורים
 לאדם אין מוחו ודעתו איתו, ואי אפשר לו לצמצם
 ולרכז מוחו לחשוב מחשבות כלל, והסיבה והגורם
 לזה הוא משום שכל תכלית היסורים הוא הודעה
 ואיתות למוח שקורה עם הגוף דבר שאינו כשורה,
 והרי זה אזהרה לאדם שיציל את עצמו מהסכנה
 האורבת לפתחו, וכל הכח והמוח נתון בסכנה זו.
 ולמשל כשנופל על רגלו של אדם דבר כבד כאבן
 וברזל, הרגל שולחת אותות למוח לאמר שנחבל
 ברגלו כדי שידע האדם להציל את רגלו שלא תמחץ
 לגמרי, וכידוע שכל ענין היסורים אינו אלא במוח
 האדם. וממילא כשיש יסורים לאדם אין לו ישוב
 הדעת, וכל מחשבתו וריכוזו מוחו נתונים אך ורק

להישבר.

אמר לו 'מה לך נרדם', ולא אמר לו מה לך 'יושן'. ולכן ידעו האנשים שמלפני ה' הוא בורח כי הגיד להם, ולכן יראו האנשים האלה יראה גדולה.

ט.

ועל פי זה נוכל להבין את דברי חז"ל בענין רבי עקיבא. שכשהוציאוהו להריגה זמן קריאת שמע היה, וחז"ל הודיעו לנו זה להשמענו שהיה קורא את שמע כדי לצאת בה ידי חובת קריאת שמע, ואז היו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל. אמרו לו תלמידיו 'רבינו עד כאן', ולא היתה כוונתם בלשון תמיהה כגון לקושיא על יסוריו או לתמוה על שכרו, אלא בלשון הודעה בעלמא שבמצב כזה הרי הוא פטור מחובת קריאת שמע. שבמצוות קריאת שמע אמרו בגמרא (ברכות יג:) וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח סי' ס"ה) שאם לא כיוון ליבו עכ"פ בפסוק ראשון לא יצא ידי חובתו. ואם כן במצב שהיה בו רבי עקיבא נתון, וביסוריו שנתייסר שהיו סורקים בשרו במסרקות של ברזל, הרי לא יתכן שיהיה ביכלתו לכיין כוונת קריאת שמע, שהרי יסורים טורדים לגמרי מוחו של אדם, ובפרט יסורים כאלו, שאין בדעתו לכיין, וא"כ אין לו כלל חיוב קריאת שמע אחר שאין ביכלתו לכיין, ובקריאת שמע הכוונה מעכבת, וזהו כוונת 'עד כאן' שמצוה זו של קריאת שמע אי אפשר לו עוד לקיים כפי מצבו שהוא נתון בו עכשיו.

והשיב להם רבי עקיבא 'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך, אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו', והיינו כפי שנתבאר שהיסורים מצד עצמם אינם אלא הרגשה בלבד, ואין בכוחם כלל לבלבל דעת האדם, וכל הכאב הוא רק אם מכח היסורים האדם מקבל הודעה למוח שעכשיו הוא סובל יסורים ומכאובים, והעצה היחידה הוא לעשות כל טדצדקי שבעולם להציל את נפשו, אבל אם אין כלל בכוונתו להציל את עצמו, שהרי זהו רצונו, ובפרט שכל ימיו היה רוצה שיתקיים דבר זה, אין בכח הרגשת הכאב של הגוף לבלבל את מוחו כלל. וזה שהשיב להם 'כל ימי הייתי מצטער מתי יבא לידי ואקיימנו', וכיון שכן, הרי הוא עומד מוכן ומזומן למות על קידוש ה', ואין בכוונתו להינצל מזה, ולכן אין בכוחם של היסורים כלל לבלבל את הכוונה, ויש בכוחו לכיין את ליבו בקריאת שמע כהלכה.

י.

ובדרך אפשר יש לבאר על דרך הפשט, בהסבר הדברים עפ"י דרך הטבע, מה שהובא מהקדמונים (ראה שו"ת מהר"ם מרוטנבורג ח"ג סי' תקיז) דאדם הנהרג על קידוש ה' אינו מרגיש כלל את היסורים בשעת מיתתו, דבשעת מיתה ממש כל אחד ואחד מישראל המוסר נפשו על קידוש ה' הרי רוצה הוא בזה, ומוכן ומזומן הוא לכך, ולכן אין ברצונו כלל להציל את עצמו ממיתה זו, וממילא אין היסורים תופסים מקום אצלו ואינו מרגיש כלל את היסורים.

ובזה יש לבאר דבר נוסף, שאמר רבי עקיבא לתלמידיו 'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך, אפילו נוטל את נשמתך,

והביאור בזה הוא כנ"ל שכל מה שדעתו של אדם מיטרפת כשיש לו יסורים או פחד מיתה הוא רק משום שהגוף שולח אזהרה למוח האדם שיציל נפשו מהמאורע העובר עליו. אמנם יונה הנביא הרי ידע שבשלו הסער הגדול הזה, וכל מה שיעשה להינצל מידו של הקב"ה לא יעזור לו, והרי זה השתדלות לבטלה, וא"כ אין לו כלל יסורים ופחד כיון שהיה ברור אצלו כאור יום שהכל מאיתו ית' ואין לו שום כח לשנות גזירתו. ולכן 'וישכב יונה וירדם', במנוחת הדעת ומנוחת נפש כיון שעצם היסורים אינו אלא הרגשה, וטירוף הדעת אינו רק משום תוצאה מהאזהרה שהמוח שולח שיציל את עצמו, ובמקום שלא שייך שיציל את עצמו, אין עצם הרגשת הפחד גורם מאומה.

ועל פי זה גם נוכל להבין מה שנאמר (יונה א טז) אחרי שהשליכו את יונה לים, שעמד הים מזעפו, 'ויראו האנשים יראה גדולה את ה', והיינו שהבינו שאמת אמר יונה הנביא שבשלו הסער הגדול, ולכן מיד אחרי שהטילהו אל הים נח הים מהסערה, ולכן יראו את ה' יראה גדולה. ויש להבין שהרי מדרך הטבע שלפעמים הים זף וסוער ואחרי זמן הים נח מזעפו, ומנין להם שצדק יונה הנביא במה שאמר. ולהאמור יבואר שאחרי שראו שמסוגל יונה לישכב ולהירדם במנוחת הנפש, והרי זאת לא יתכן בלתי אם היה יונה הנביא בטוח כאור יום שלא יועיל לו שום השתדלות להינצל, וזוהי ההוכחה שבשלו הסער הגדול הזה ולכן האמינו לדבריו כשראו שנח הים מזעפו.

וביותר מזה, שהרי עוד קודם שהטילוהו לים, נאמר (שם י) 'ויראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה זאת עשית כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא בורח כי הגיד להם', ויש להבין כנ"ל מהיכן להם הבהירות שכפי מה שיונה הנביא אמר כן הוא וכמו הפסוק מעיד 'כי ידעו האנשים', והים סוער משום שהוא בורח מלפני ה'. ואין לומר שידעו כן מחמת הגורל שנפל על יונה, חדא, משום שאין זה מוכרח, ועוד, שבפסוק מפורש שהוא מטעם 'כי הגיד להם' ותו לא מידי. ולהמבואר מובן שאחרי שראו שיונה הנביא נשכב בירכתי הספינה במנוחת הדעת והנפש ונרדם, הרי זה הוכחה שהיה ברור ליונה שבשלו הרעה הגדולה הזאת, ואי אפשר לו להינצל מזה, והרי זה הוכחה להם שמלפני אלוקי השמים אשר עשה את הים והיבשה הוא ירא, וכל מה שאמר אמת הוא. ולכן עוד קודם שנח הים מזעפו כבר ראו שצדק יונה בדבריו.

ויש להוסיף בזה שבפסוק לא נאמר הלשון שיונה הנביא ירד לירכתי הספינה במטרה לישון, אלא כתוב 'ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם'. ולשון וירדם משמעו שנרדם מאיליו והיינו שלא נשכב על מנת לישון אלא נרדם ממילא. וכל זה מורה על מנוחת הנפש שהיה יונה הנביא שרוי בה, וכל מה שירד לירכתי הספינה היה לשכב במנוחת הדעת, משום שהאנשים בספינה היו עסוקים בכל מיני השתדלות להינצל מהסכנה וזרקו כלים לתוך הים, וזעקו בקול גדול לע"ז שלהם, ולכן ירד יונה הנביא לירכתי הספינה להתבודד במחשבתו ומתוך כך נרדם. ובזה יבואר מה שהקשינו לעיל מדוע בכלל ירד לירכתי הספינה, והתשובה הוא שיונה רצה להתבודד במחשבתו במנוחת הדעת, ומתוך כך נרדם ממילא. וגם רב החובל

ועל זה היה ר"ע
מצטער כל ימיו
כי בחיוב מצות
קריאת שמע כל
יום אפילו אחר
שיגיע האדם
להשגה ביחוד ה'
והיינו שיתעמק
במחשבתו ויגיע
להכרה במוחו
וליבו שאין
עוד מלבדו, אך
למצוות קידוש
ה' בפועל לא
יגיע, ואין הכי
נמי שמבואר
בקדמונים שיש
לכוין למסור את
הנפש ולהסכים
על כך, אבל לידי
דרגת מעשה
בפועל של
מסירות נפש אי
אפשר להגיע,
שהרי זהו סיבת
הצטרכותנו
להתעסק במצות
מעשיות ואי אפשר לקיים מצות במחשבה גרידא.

להגיע, שהרי זהו סיבת הצטרכותנו להתעסק במצות מעשיות ואי אפשר לקיים מצות במחשבה גרידא.

ומאידך גיסא אם יזכה אדם למעשה מסירות נפש בפועל על קידוש שמו ית', הרי בשעה זו לא יוכל להגיע להשגה שלימה במצות יחוד ה' במחשבה, כיון שיסורי המיתה יבלבלו את מוחו ומחשבתו. ונמצא א"כ שאין שני ענינים אלו יכולים להתקיים בבת אחת באדם אחד. ונמצא שאין כלל מציאות למסור את הנפש וליחד שמו באהבה כיון שאין מוחו ומחשבתו איתו, וכמו כן בקריאת שמע אי אפשר לקיים שניהם שאפילו אם הוא מיחד שמו ית' אין הוא מוסר את נפשו שהרי הוא חי וקיים, וא"כ האיך יתכן פסוק זה של 'ואהבת... בכל נפשך' לקיימו ביחד עם יחוד ה'. וזהו כוונת מאמר ר"ע כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, שהיה זה קושיא גדולה בעיניו על פסוק זה, **ופסוק זה היינו הפסוק 'ואהבת את ה'א בכל לבבך ובכל נפשך'** שאינו בר קיום ביחד עם מצות יחוד הבורא שבפסוק ראשון של שמע. וזהו מתי יבא לידי ואקיימנו שניהם יחדיו.

ועכשיו שבא לידי, ועכשיו נתגלה לי שצדקו יחדיו, דהיינו שאפשר לקיים יחוד ה' במחשבה נכונה, יחד עם מסירות נפש בפועל ממש. וזהו 'מתי יבא לידי ואקיימנו' שענין זה שיוכל להגביר מח על הלב ולכוין ביחוד השם תלוייה בבחירתו של האדם, ובבחירתו יכול הוא לקיים יחוד ה' בכוונה נכונה יחד עם מסירות נפש בפועל ממש. ועכשיו שבא לידי, והיינו שנזדמן לי בשעת זמן חיוב מצות קריאת שמע שאוכל לקיים, הן מצות יחוד ה' במחשבה בקריאת שמע, והן מצות קידוש ה' 'אפילו נוטל את נשמתך', וכל זה הוא כאמור שיסורים אלו לא טרדו כלל את מחשבתו של ר"ע ויכול היה לכוין כראוי בקריאת שמע ולהעמיק במחשבתו את יחוד הבורא, ומאידך הרי נזדמן לידו למסור נפשו בפועל ממש, וילכו שניהם יחדיו, 'ולא אקיימנו בתמיה'.

יא.

ומעתה נשוב לבאר את הדין ודברים שהיה בין הקב"ה למלאכים, והדברים מתבארים עפ"י מה שנתבאר לעיל בדברי המשנה 'אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם' וכו'. שהמלאכים טענו טענתם במסגרת והגדרה של שופט בבית המשפט, שהנידון עומד למשפט והמלאכים בתפקיד הסניגור טענו זו תורה וזו שכרה, בתמיה, והקב"ה השיב להם 'חלקם בחיים', והביאור בזה שהמלאכים טענו טענה כטענת בעל דין במשפט, וכדרך סניגור שיש בכל משפט, והטענה הוא שכך הוא הדרך שהעושה

אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, ולכאורה, לשון 'מתי יבא לידי ואקיימנו' שייך על דבר שביד האדם ובבחירתו לקיימו ברצונו, אבל למסור נפשו על קדושת השי"ת אינו תלוי רק בו, אלא בגוי שבא להרגו, ולא עוד אלא שכל עצם מצוות קידוש ה' הוא רק כשהגוי נוטל את נפשו, שהרי אין ביד האדם להרוג את עצמו ואדרבה הוא מצווה על שמירת הנפש, וא"כ נמצא ש**יבא - לידי ואקיימנו** הוא סתירה מיניה וביה לעצם מצות קידוש ה'. ועוד יש לדייק שאמר רבי עקיבא 'כל ימי הייתי מצטער' מהו הכוונה בלשון 'הייתי מצטער' ואיזה צער היה לו מזה. ועוד צ"ב מהו הלשון הייתי מצטער 'על פסוק זה', ומהו הצער על הפסוק ומה חסרון יש בו בפסוק זה. ועוד צ"ב כאמור לעיל מהו המעליותא שמסר רבי עקיבא נפשו על קידוש ה' דוקא בשעת קריאת שמע.

והביאור בכל זה יש לומר שהוא הדבר אשר דיברנו, ובהקדים דהנה בפרשת קריאת שמע מצינו שני ענינים ושני מצוות, האחד הוא מצות יחוד ה' והוא האמור בפסוק 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', וענין מצוה זו הוא העמקת הדעת ביחודו ית' שאין עוד מלבדו, ואפס זולתו, והוא המציאות האמיתית והיחידית, הנמצא והממציא את כל הנמצאים, ויחוד זה הוא במחשבה הן למעלה והן למטה, ובמילא יוצא מזה שאין אלוהה מבעלדיו ית', והן למטה שהקב"ה הוא מלך מלכי המלכים הוא השליט ולו ראוי לעובדו. וכמו שאומרים בתפילת ר"ה 'זידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה'. והענין השני הוא האמור בפרשת ואהבת את ה"א בכל לבבך ובכל נפשך, והוא המצוה שציונו הבורא למסור את הנפש עבור יחוד ה', שלא לכפור בעצם יחוד מציאות ה', וזהו מצות קידוש ה', הנלמדת מבכל נפשך - אפילו נוטל את נפשך. ומצות קריאת שמע כוללת בתוכה שני ענינים אלו מצות יחוד ה' ומצות קידוש ה' אפילו נוטל את נפשך. ושני הענינים תלויים זה בזה, דקידוש ה' ענינו שמוסר נפשו על יחוד ה' ונמצא שקידוש ה' הוא בעצם המשכה והשתלשלות מעולם המחשבה לעולם המעשה של מצות יחוד ה', שכל כך נייחדו שאפילו אם נצטרך למסור את הנפש לא נכפור ביחודו ית'.

ועל זה היה ר"ע מצטער כל ימיו כי בחיוב מצות קריאת שמע כל יום אפילו אחר שיגיע האדם להשגה ביחוד ה', והיינו שיתעמק במחשבתו ויגיע להכרה במוחו וליבו שאין עוד מלבדו, אך למצוות קידוש ה' בפועל לא יגיע, ואין הכי נמי שמבואר בקדמונים שיש לכוין למסור את הנפש ולהסכים על כך, אבל לידי דרגת מעשה בפועל של מסירות נפש אי אפשר

לעולם הבא (סנהדרין ז.), והוא מכוון נגד מה שאמר ר"ע מקוה ישראל ה', והטעם בזה הוא ג"כ מהאמור לעיל שכיון שנשמות ישראל מושרשים בעצמותו ית' לכן יש להם שייכות לעולם הבא, שעולם הבא הוא עולם שלמעלה מעולם הזה, וישראל עלו במחשבה (בראשית רבה א, ד), דהיינו שהם קדמו לעולם וקדמו לבריאת העולם, ולכן יש להם שייכות ומקום בעולם הבא. ואין הדבר תלוי בדין ומשפט כלל שהם כבר מזומנים לחיי עולם הבא בכל מצב שהם, וזהו גם האושר דאשריכם ישראל שאמר רבי עקיבא כאמור.

יב.

ומעתה יפתח לנו פתח להבין את פשר השינוי שבדרשת רבי עקיבא על הפסוק 'ובכל נפשך - אפילו נוטל את נפשך', ואילו רבי עקיבא אמר לתלמידיו 'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך'.

וראשית דבר יש לעמוד על נקודת הענין מיהו האדם ומהו מהות האדם, האם כוחות נפשו או כשרונותיו, או שמא בשרו ודמו ואבריו. וזה ברור ופשוט שהגוף והבשר והדם אינם עצם האדם, אלא רק לבוש גרידא לנפש האדם, והראיה שאף האדם עצמו מתיחס אל גופו כדברים השייכים איליו, ידו, רגלו, ראשו, ודמו, ולא כמהותו העצמית. ועוד, הרי בצאת הנפש מהבשר והרוח תשוב אל נדנה הרי הגוף חוזר לעפרו, וזוהי גם הוכחה וראיה שהגוף אינו אלא לבוש גשמי וחומרי לנפש האדם. ומבואר בספ"ק שנפש האדם מורכבת מכמה חלקים זו למעלה מזו, נפש רוח ונשמה. נפש הוא 'הנפש החיונית' ובלשון הספ"ק 'נפש הבהמית' (ראה ליקוטי אמרים תניא פ"א), והוא הנפש 'המתלבשת בדם האדם להחיות הגוף וכדכתיב (ויקרא יז יא) כי נפש הבשר בדם היא' כלשון בעל התניא בספרו ליקוטי אמרים (שם). ולמעלה מזו הרוח שהוא ענין רוח ממלא (תרגום בראשית ב ז) שהוא ענין השכל שיש באדם ושמוכוו יב בידו להבין ולהשכיל, וממנה תוצאות המידות שבאדם.

אמנם אפילו הנפש והרוח אינם עצם הנפש אלא דברים השייכים להאדם, ואפילו השכל והמידות אינם אלא כלי מחשבתו של האדם, ומידותיו של האדם, דהיינו מחשבות ומידות השייכות איליו, אך אינם עצמיות האדם. ולאחר שיקלף האדם וישל את הלבושים השייכים איליו, ימצא את עצם האני שבאדם שהוא ה'נשמה' שלו, וענינו הוא עצם הרגשת עצמיותו של האדם, והרגשתו שהוא מציאות נפרדת, זהו האני של האדם שזהו הוא עצמו. ובהכרח ש'אני' זה אין בכח שום נברא שמחוץ להאדם להשיגו, ורק האדם עצמו משיג את ה'אני' שלו ואת עצם עצמותו. והעומד וצופה מהצד אינו רואה אלא את הסך הכולל והשילוב של כל כוחות האדם שהם כל הלבושים המתפשטים מן הנפש והיינו מחשבתו של האדם וכוחותיו וחושיו וכשרונותיו, כיון שרק זה שייך לו נתגלה איליו, אבל את עצם ה'אני' של אדם אחר אינו יכול לראות ולהשיג וזה מרגיש ומשיג רק כל אדם ואדם לעצמו.

ומופת חותך לענין זה יש לראות מכל אחד ואחד בעצמו בבחינת 'מבשרי אחזה', דהנה בבן הנולד מאביו הרי הוא חלק מעצמותו של אביו, ולכן כל אב המסתכל על בנו יכול לראות את עצמו

מעשים טובים מגיע לו על כך שכר טוב, ולכן טענו בתמיה זו תורה וזו שכרה.

אמנם הקב"ה השיב להם שכל טענה ומענה של קטיגור וסניגור אין לה מקום כלל, משום שכל מבט זה שיש לייחס להקב"ה לגשת לדין עם בניו, ושיש בה מקום לטענת זו תורה וזו שכרה, אינה נכונה כלל ועיקר, שכבר פסק רבי עקיבא לו ולכל ישראל, שכל זה שייך במשפט של שופט השופט את האדם שהמרה את חוקי המדינה, משא"כ בין הקב"ה לבני ישראל בניו עמוסיו מני בטן, שנשמותיהם חצובות מתחת כסא הכבוד, והם עצם מעצמותו חלק אלוקה ממעל, ולא שייך כלל מציאות של משפט, כיון שבשרשם הם אחד ואין המלך ניגש למשפט עם עצמו, ואם כן אין כלל מקום לטענת סניגור של זו תורה וזו שכרה. והתשובה 'חלקם בחיים' אינו בא כתשובה לשאלת המלאכים ואין זה הצדקה למה הגיע לרבי עקיבא כן, אלא כל ענין תשובה זו הוא שאין כלל מקום למשפט בין ישראל לאביהם שבשמים, ובאה תשובה זו להודיע למלאכים שאין הם במקומם הנכון להם, לשאול שאלות ולהעלות תמיהות בדרך קטיגור וסניגור כיון שאין כאן כלל מקום לדין ומשפט בין ישראל לאביהם שבשמים.

ובאמת זהו שורש וכוונת וסיבת מצוות קידוש ה', שציונו למסור נפשינו על יחוד שמו ית', ובני ישראל מוכנים לזה מעצם טבעם, ואפילו קל שבקלים מוסר נפשו על יחוד ה', והוא משום שבני ישראל מיוחדים בעצמותו ית' ולכן אין איש ישראל יכול להיפרד מיחוד ה', ובמילא אין אדם מכחיש את מציאותו האמיתית שלו, שהוא הוא מציאותו ית"ש.

וזהו הכוונה 'חלקם בחיים', שאף מחיים כשהנשמה בגוף הוא 'חלקם' - חלק אלוקה ממעל. ולשון חלקם לשון רבים הכוונה לכל נשמות ישראל שכולם באותה בחינה שהם חלק אלוקה ממעל והם מיוחדים בתכלית היחוד בהשי"ת שהוא חי החיים. ולכן אין כלל מקום לא לקטיגור ולא לסניגור, שכיון שהם חלק מחי החיים, ואין כאן מקום למשפט בינם לבין הקב"ה כיון שהם עצם מעצמותו, ולא שייך לטעון טענות כגון דא של זו תורה וזו שכרה.

ולאחר הדין ודברים עם המלאכים יצתה בת קול ואמרה 'אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא', 'אשריך רבי עקיבא' מכוון כנגד 'אשריכם ישראל' שאמר רבי עקיבא עצמו במשנה 'אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם', והאושר הוא זה שבני ישראל עם קרובו מיוחדים עמו בעצמותו, ולכן יש להם לקוות שיטהר אותם וכמו שכתוב 'כי לא ידח ממנו נידח', שכיון שבני ישראל מושרשים בעצמותו ית' יש להם הבטחה שבסופו של דבר כל אחד יתוקן נשמתו ויבוא לתכלית השלימות. והשייכות לתשובת המלאכים הוא כאמור שכיון שנשמות ישראל מושרשים בעצמותו לכן אין שייך בהם טענות של זו תורה וזו שכרה, וזהו האושר הגדול דאשריכם ישראל ואשריך רבי עקיבא.

והסיום הוא 'שאתה מזומן לחיי העולם הבא', והוא המשך להאמור שהשיב להם הקב"ה 'חלקם בחיים', ומזומן הוא לשון מזומן מכבר כמו שמצינו (יומא סו.) באיש עתי שהיה מזומן מאתמול לענין זה, והיינו שלא רק עכשיו נתגלה שרבי עקיבא מזומן לחיי העולם הבא אלא מזומן הוא מכבר, וזה מבואר בחז"ל דכל ישראל יש להם חלק

הוי"ה אלוקיך' ופרחה נשמתם ונתבטל ה'אני' דהיינו ה'אנכי' שלהם ל'אנכי הוי"ה אלוקיך', ומאז נשרשה בעצמותם הרגשת והשגת היחוד. ומאידך גיסא מסירות נפש בפועל ממש הוא ענין השייך לנ"ר שבאדם. אמנם עכשיו שבא לידי, הרי רבי עקיבא רצה למסור לא רק את הנפש רוח כאמור 'נוטל את נפשך' אלא אף את עצם ה'אני' שבו וכאמור שאמר להם אפילו נוטל את 'נשמתך'. ומאידך גיסא הרי אף הנפש רוח נשתתפו בענין יחוד ה', וכל זה היה המכח המחשבה שבמוחו שהיה שליט על הלב שלא ירגיש את היסורים וכמו שנתבאר לעיל באורך, ונמצא שהיה חלק כחלק לנ"ר ביחוד ה'. ולא עוד אלא רבי עקיבא היה מאריך באחד והיינו שהיה מעמיק במחשבתו באמונת היחוד, ואע"ג שעצם ההריגה היה בכפיה, אבל האריכות במחשבת היחוד היה מצידו ברעותא דליבא, ונמצא עולה שעכשיו שנזדמן לידו יחוד ה' בקריאת שמע ומסירות נפשו בפועל על קידוש ה', נזדמן לו מצות קידוש ה' במסירת נפש ר'יח ונישמה על קידוש שמו ית'. דהיינו אפילו נוטל את נפשך ואפילו נוטל את נשמתך.

ואפשר להוסיף פרפרת נאה בדרך רמז על דרך הפנימיות, שבגמ' מבואר שהיו סורקים בשרו במסרקות של ברזל, ויש לעיין למאי נפקא מינה מאיזה חומר היו עשוי המסרקות. ויש לומר עפ"י מה שמבואר באריז"ל בטעמי המצות פ' תזריע שבי"ז' ל' הוא נוטריקון ב'להה ריחל ז'לפה ל'יאה. והם הארבעה אמהות של י"ב שבטי י-ה. וכבר נתבאר בכמה מקומות בספרינו מעשה חושב שהענין שהיו אמותינו עקרות, להורות בא שהתהוות כלל ישראל היה באופן ניסי וממילא אף הנפש רוח והגופים של כלל ישראל גבוהים הם במדרגה מכל שאר המדברים בבריאה, ואכהל"ב. והנה מבואר בכתבי האר"י ז"ל שהאב נותן לולד את חלק הנשמה והאם נותנת לולד את חלק הנפש רוח. וא"כ בבני ישראל חלק הנפש רוח שבהם בא להם מכח האמהות הקדושות. ומעתה יש לומר 'כל ימי הייתי מצטער מתי יבא לידי ואקיימנו', והיינו כאמור שיתקיימו שניהם יחד הן מסירות נפש בגופו ורוחו בכל מחשבתו בפועל ממש, והן במסירת נשמתו על קידוש ה', כיון שהוא חלק מעצמותו ית', ויש בה השגת והרגשת יחידו ואחדותו ית"ש. ועכשיו שנזדמנו שניהם יחדיו הרי לא רק את חלק הנשמה מסר ר"ע על קידוש שמו ית' בפועל ממש, אלא אף חלק הנ"ר מסר על קידוש שמו ית' בפועל גם יחד, ולהשמענו זאת מסרו לנו חז"ל מאיזה חומר היה עשוי המסרקות, שהיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, היינו חלק הגוף והנפש רוח, שנתהוה לכלל ישראל על ידי מסרקות של ב'ר'ז'ל, ב'להה ריחל ז'לפה ל'יאה, שמכחם יש לישראל חלק הגוף והנפש רוח.

ואפשר לומר בדרך רמז שזהו שאמר השי"ת למלאכים 'חלקם בחיים', מיוסד על הפסוק (ויקרא כ כו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי' דהיינו אפילו חלקם שהוא חלק הנ"ר הגשמי, הוא ג"כ 'מחיים' דהיינו חלק מחי החיים.

אשר בידו נפש כל חי, ורוח כל בשר איש, הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך, הנשמה לך והגוף שלך ה' עשה למען שמך, אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלוקיו.

בבנו, ורואה הוא את בבואתו משתקפת בנפש בנו, ולולי זה ששלשה שותפים באדם היה רואה לגמרי את עצמו בנפש בנו, ורק משום שהאם יש לה גם חלק בו אין הוא רואה את כל כולו בתוך בנו. אמנם מאידך גיסא הבן עצמו אעפ"י שהוא חלק בלתי נפרד מאביו אין הוא רואה את אביו בתוכו, ובמושכל ראשון אין הדבר מובן שהרי כמו שאביו רואה את עצמו בבנו היה על הבן לראות את אביו בו בעצמו. והתשובה על זה הוא שהבן יש לו אני משלו, והיינו מציאותו העצמית הנפרדת משאר בני אדם, ו'אני' זה מפסיק וחוסם את כוח האב שבו שהוא עצמו אינו רואה כלל את אביו בתוכו אלא עצמו גופא, וממש בהיפך הוא האב כלפי הבן שהאב מרגיש אך ורק את האני שלו וגם בבנו הוא רואה רק את האני שלו כפי שהיא משתקפת אצל בנו.

וזהו הביאור שבלשון הפסוק המדבר על 'אפילו נוטל את נפשך' הרי הפסוק מתיחס למישהו חיצוני הרוצה ליטול את נפש האדם, וממבטו ונקודת ראותו של הנוטל אינו רואה רק את נפש האדם ורק זה יכול היא ליטול, ולכן דרש רבי עקיבא 'אפילו נוטל את נפשך'. אמנם רבי עקיבא כשמדבר מקידוש ה' בפועל ומתחס הוא אל עצמו הרי הוא מכיר ומשיג את ה'אני' שלו, והוא מכיר את כח הנשמה שבקרבו שזהו האני של האדם, ולכן אמר לתלמידיו כל ימי הייתי מצטער מתי יבא לידי ואקיימנו את הפסוק, ולכן השתמש בלשון אפילו 'נוטל את נשמתך'.

וכל זה אמר להם רבי עקיבא להורות להם שכח זה של מסירות נפש להשי"ת באה לו לאדם מכח זה שנשמות ישראל וה'אני' של איש ישראל הוא חלק אלוקה ממעל, ואינם יכול להיפרד מיחודו ואחדותו ית', ולכן כל ימי הייתי מצפה מתי יבא לידי ואקיימנו, וזהו מה שרמז להם אפילו נוטל את נשמתך החלק אלוקה ממעל.

יג.

ולפי מה שנתבאר עכשיו שרבי עקיבא רצה למסור את ה'אני' דהיינו הנשמה, יש לחזור ולבאר ביתר עומק את מאמר ר"ע כל ימי הייתי מצטער וכו', וכבר הקשינו לעיל מדוע שינה לשונו לומר אפילו נוטל נשמתך, ונתבאר לעיל שכוונת המאמר שכל ימי היה רבי עקיבא מצטער מתי יבא לידי ואקיים את שתי המצוות בחדא מחתא הן מצות יחוד הבורא שיש להעמיק במחשבה בשעת קריאת שמע, והן מצות קידוש ה' למסור את גופו ונפשו בפועל ממש. ויש לומר שהמעליותא של עכשיו שבא לידו אינו רק בזה שנזדמנו לו לרבי עקיבא לקיים את שתי המצוות בזמן אחד אלא יותר מכך, שנזמן לו יחוד של מסירת נפש רוח ונשמה על קידוש שמו ית'. דהנה האדם היא הרכבה של נ'פש ר'יח ונ'שמה, והנפש הוא נפש הבהמית המחייה את הגוף, והרוח הוא הרוח ממלא הוא ענין המוח והשכל שבאדם ומידותיו, וענין הנשמה הוא האני שבאדם שהוא עצם עצמות האדם. והנה במצות יחוד ה' שהוא העמקת הדעת שאין עוד מלבדו, והוא לבד ואין בלתו, הרי הנשמה מיוחדת לזה מעצם מהותה שהוא חלק אלוקה ממעל, ועוד שכל נשמות ישראל עמדו במתן תורה ונתגלה להם עצם עצמותו 'אנכי

Rabbi Y.Y. Schwartz

191 Rodney st.
Brooklyn N.Y. 11211

יקותיאל יצחק שווארץ

**אבד"ק בראד
בדקלק נ.י. יע"א**

ב"ה

יום ד' לסדר יפקודי ה' אלקי הרוחות וגו' איש על העדה, שנת תשפ"ג לפ"ק

שלומכון יסנא.

כאשר תהינה לא' נתועדו קהל אנ"ש דעיר הקודש צפת לייסד בית לתורה ולחסידות בדרך רבוה"ק זיע"א, ובקשתם באונה אלי אשר כבוד מורנו הגאון הצדיק חו"פ רבי יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א בעל מחבר ספרי אש חסידות, יפרוש נכפי קדשו גם עליהם, ק"ק אנ"ש בעיה"ק צפת.

ב"ה ת"ל הגה כבוד מורנו הגה"צ שליט"א להביא את הגאון הגדול מורנו רבי אהרן אריה הכהן הגדול מאחיו כ"ץ שליט"א בעל מחבר ספרי פסקים ותשובות יו"ד, אשר יצמד לשרת וישמש כרכ דבית מדרשו בעיה"ת בית שמש, וכבוד מורנו הגה"צ רבי יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א ומשיך בעבודתו בקודש ביתר שאת, ולשמש כרבם של כלל קהלותינו בארה"ק.

וברכתי בזה לשוני המאורות הגדולים שיבקע כשחר אורם וזכות אבות"ק רבוה"ק נבג"מ יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בברכה

מנאי דזש"ט

יקותיאל יצחק שווארץ

עולו ואתכנישו חבריא קדישא

הננו בזה בכשורה חשובה כי בעזר השי"ת
לאחר יגיעות רבות, מאמצים מרובים
והשקעת דמים מכל הבחינות
ולאחר דרישות וחקירות בבירור מקום
מנוחת קדשו של האי חסידא ופרישא
אשר לשמו ולזכרו תאוות נפש

הרה"ק רבי שמואל זאנוויל מבארדיוב זיע"א

אשר מקום מנוחתו כבוד היה נעלם מעיני אדם רבות בשנים
ונעת זכינו ונתגלה מקום ציונו הקדוש

ולכן, לרגל גילוי המקום והקמת מצבה,
נעלה ונפקוד את ציון קדשו
ונישא תפילה במקום מנוחתו
בבית החיים הישן בעיה"ק צפת ת"ו

ביום ד' ערב ר"ח אלול יום המסוגל לכל הישועות בראשות נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בהזדמנות זו נעלה יחדיו בראשות נ"ק מרן אדמו"ר
שליט"א לפקוד את כל קברי הצדיקים קדושים אשר
בארץ המה, הטמונים בבית החיים הישן

ובתוך אלו נפקוד את ציון בנו של
הרה"ק רבי שמואל זאנוויל זיע"א

ה"ה הרה"ק רבי **משה בוקאווסער** זיע"א

המעמד יתקיים ביום ד' ערב ר"ח אלול בשעה 6:00 בערב

לאחר מכן תתקיים סעודת מצוה לכבוד ראש-חודש אלול,
באולמי ארמונות אור עיה"ק צפת ת"ו

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מעמד
התכנסות

דקה חסידית

בראד

ארץ הקודש
ירושלים

הגאון הצדיק מורינו רבי יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א

רב דקהילות חסידי בראד בארה"ק

בעמ"ח ספרי 'אש החסידות'

איך נראה 'ניצוץ'? ואיך מעלים ניצוצות?

ריבוא נשמות ישראל שיש בכל דור ודור, וכן הבריאה התחלקה לפרטים רבים, וכל אחד מישראל צריך לתקן פרטים מסויימים בבריאה השייכים אליו, כלומר, הוא צריך לגלות שפרט זה איננו דבר נפרד בפני עצמו, אלא הוא חלק ממחשבת הבורא ית"ש שהשתלשלה יותר ויותר, עד שנתהווה מכך החפץ הגשמי הזה, ובכך מתקנים את חטא עץ הדעת טוב ורע.

ועתה יש לבאר מהו 'ניצוץ'?

הנה מחשבת הבורא שהשתלשלה יותר ויותר למטה, עד שנעשה מכך הדבר הגשמי הזה שעומד לפנינו, זהו הניצוץ האלוקי המחיה בכל רגע את הדבר ההוא.

כאשר מגלים שחפץ זה אינו דבר גשמי ונפרד, אלא הוא מחשבה אלוקית ממש, מעלים בזה את הניצוץ לשורשו העליון - במחשבה הקדומה כביכול.

וגילה הבעש"ט הק', כי כל מה שיצר הקב"ה את עולמו בדרך זו - שיצטרך האדם לאכול ולשתות, אינו אלא לסיבת העלאת הניצוצות שבתוך המאכל, דהיינו שיגלה שהטעם הרוחני שבתוך המאכל הוא הניצוץ והחיות הרוחני שמחיה ללא הרף את המאכל הלז, ובכך גואל את הניצוץ ההוא ומעלהו.

וראה בספה"ק עבודת ישראל (פרי שלח) וז"ל: הנה הצדיק הקדוש מו"ה משולם זיסל מאניפאלי אמר, כשהאדם אוכל בתאותו לפי דמיונו שאי אפשר לחיות בלא אכילה ושתיה בוודאי מן הנמנע שירים ניצוצי הקדושה שבתוך המאכל למעלה. רק אם האדם חכם ומשכיל על דבר ואומר בלבו הלא בוודאי אם הבורא ב"ה רצה שנחיה בלי אכילה

ידוע כי תכלית בריאת העולם הוא בעבור שעלה ברצונו ית"ש להאציל בחינת 'מלכות'. ונודע כי אין מלך בלא עם, שהרי אין אדם מולך על בניו ונכדיו, אלא על אנשים זרים ונפרדים, על כן ברא עולם שנראה כדבר נפרד וכמו מציאות בפני עצמו, אשר לכן נקרא 'עולם' מלשון 'העלם', וכיון שיש נפרדים, צריכים הנפרדים לגלות שאין כאן שום העלם ופירוד, אלא הכל מציאות השי"ת - אין עוד מלבדו (תניא שער היחוד והאמונה פ"ז).

אילו לא היה אדם הראשון חוטא בפגם עץ הדעת טוב ורע, היה הכל בא לתיקונו השלם, כי היה אוכל מעץ החיים שאין בו שום צד הסתר כלל וכלל, והיה כל העולם מתדבק ביחוד גמור בבורא ית". אך כיון שאכל מעץ הדעת טוב ורע, ונודע כי 'טוב' פירושו גילוי אלוקותו, ואילו 'רע' פירושו הסתרת אור ה', מיד נתערב הרע בטוב, ונתפשט הרע וההסתר בכל פרט ופרט בבריאה, ובני-האדם צריכים לגלות במשך שית אלפי שנים בכל פרט ופרט שדבר זה אינו הסתר, אלא הוא חלק בלתי נפרד מהשי"ת.

וזה לשון ספה"ק כתר שם טוב (ח"ב כג ע"ד): כי באמת לולא השבירה, לא היה שום רע ושום חומריות בעולם, רק כל הברואים היו דבקים בבורא יתברך שמו כמו האופנים ושרפים וחיות הקודש, אבל השבירה גרמה התרחקות והתעבות, ופירוד מן השי"ת, והכל למען נסותינו להטיבנו באחריתנו כשנזדכך במעשים ונברור טוב מרע על ידי מצוות הבורא של מאכלים כשרים וטהורים. עכד"ק.

אדם הראשון שטעם מעץ הדעת טוב ורע' גרם בכך להכניס את ה'רע' בכל הבריאה, כלומר, שההסתר וההעלם יתפשט בכל חלק וחלק שבבריאה, וכיון שאדה"ר לא תיקן את הבריאה באותה שעה, התחלקה נשמת אדה"ר לששים

ניזון מחלקי הקמח והמים הגשמיים של הלחם, אלא בגלל דבר ה' שנמצא בתוך הלחם ונותן לו חיות וקיום תמידי.

וראה **במנחם ציון** (פ'ר' בא) וזל"ק: שבכל מאכל יש בו שני בחינות: הא' הוא הגשמיות הנראה לעינים ונתמשש בידים, והב' הוא הרוחניות המחיה אותו והמהוהו מאין ליש, ועיקר הנאת האדם מן המאכל הוא בטעם ומראה וריח שהם הרוחנית שבו ואינו נראין ונרגשין, אבל הגשמיות שבו נדחה לחוץ וניתך ממנו. עכל"ק.

האם ניתן להתחבר למחשבתו של הבורא שנמצאת בתוך הלחם או הפרי? האם אפשר להרגיש ולהתדבק ברוחניות הטמונה בתוך כל מאכל? האם ניתן לחוש פעם במוחש את דבר ה' המחיה את כל העולמות?

התשובה לכך: ודאי שאפשר! שהרי בכל מאכל ישנו טעם מסויים, הטעם והתענוג הרוחני הזה שנמצא בתוך המאכל הגשמי - הוא לא פחות ולא יותר אלא דבר ה' שמחיה את המאכל הזה.

כאשר יהודי אוכל פרי ומרגיש את הטעם הרוחני - יכול להתדבק בדביקות מוחלטת ומורגשת במחשבת הבורא ית'. ונמצא כי בעבודת האכילה יכולים להגיע לדביקות מוחשית ברוחניות יותר מכל שאר העבודות, וזוכה כביכול לאכול אלוקות ולשתות אלוקות.

וכך איתא **במאור עינים** (סוכות): "והוא בסוד י'חזו את האלקים ויאכלו וישתו' (שמות כד, יא) שהיו נהנים מזיו השכינה ע"י ויאכלו וישתו".

הניצוץ של הדבר - זה הטעם והתענוג הרוחני המורגש במאכל. ולכן הטביע הבורא שכל אחד צריך לאכול כל יום, כיון שבכל יום צריך ניצוצות חדשות בשביל שיהיה לו חיות חדש לעבודת ה', ובכדי שיוכל לעשות בירורים חדשים, ויהיה לו דעת חדש והשגות חדשות (ראה סידורו של שבת ח"ב ז').

היו צדיקים שאמרו, כי לפני שהם לומדים ומתפללים אינם צריכים לטבול במקוה, אך לפני שהם אוכלים - צריכים ללכת לטבול. וכדאיתא בספר פאר לישירים (אות קנ"ד) וז"ל: **רבי מענדלי מפרימישלאן ז"ל הלך למקוה קודם האכילה לא קודם התפילה, שהאכילה עבודה יותר.**

צדיקים אלו הרגישו כי בעבודת האכילה הם מתדבקים בהשי"ת באופן נעלה ביותר עד שגם החושים הגשמיים זוכים להרגיש במוחש את הרוחניות הנמצא בעולם, ולכן הלכו לזכך ולטהר את גופם לפני עבודה כזאת.

בוודאי היה אפשר להתקיים כמו עתה, אלא שהבורא ב"ה רצונו להחיות נפש כל חי על ידי אכילה, ועל ידי זה אני מוכרח לאכול בקדושה וטהרה שאני עושה רצונו בזה, ואז יש בכח אדם להרים ניצוצין קדישין לשורשם.

הטעם הרוחני - הוא מחשבת הבורא שמחיה את המאכל

כל מי שכבר למד קצת ספרי חסידות, יודע כי כל דבר ודבר הנמצא בעולם מתקיים ע"י מחשבת הבורא. השולחן הזה שניצב בחדר מתקיים בגלל שהבורא ית' חושב עכשיו על השולחן. כל רגע ורגע חושב הבורא עוד פעם ועוד פעם על השולחן, ובאם יפסיק לחשוב שניה אחת על השולחן - אין כאן שולחן. השולחן פשוט יעלם מן העינים!

וכך חושב הקב"ה על כל פרט בעולם, על כל גרגיר עפר ועל כל טיפת מים, על כל עשב ועשב, ועל כל אדם ואדם. ישנם פרטים כה רבים שאף פעם לא נוכל לספור אותם, אך על כולם יש מחשבה פרטית של הבורא ית' כל שניה ושניה, וכמו שתיקנו חכמינו ז"ל לומר (ברכת יוצר אור, זוהר פקודי רס): 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית - מה רבו מעשיך ה' - כולם בחכמה עשית!'

במילים אחרות, כאשר אדם חושב לעשות משהו, יכולה מחשבה זו להתרחב ולהתפתח עד כדי תכנית מושלמת של אלפי פרטים, אבל לעולם לא יוצר מהמחשבה שלו דבר ממשי. אם אדם חושב על שולחן, אף פעם לא יוצר מכך שולחן אלא אם יתחיל לעבוד עם הידים, לאסוף קרשים ולבנות שולחן. אך הבורא ית' כאשר חושב על דבר מסויים, נעשה מיד הדבר הזה במוחש. כך ברא הבורא ית' את עולמו בששת ימי בראשית, וגם לאח"כ ממשיך עדיין לחשוב על כל דבר שנמצא בבריאה הנפלאה הזו. הבורא ית' חושב על עץ ומיד נעשה מכך עץ. אם מפסיק לחשוב על העץ חוזר העץ לקדמותו - להיות 'אין' כבראשונה.

נמצא א"כ, כי הפרי הזה שעומד לנגד עינינו הוא בעצם מחשבתו של הבורא ית' שהשתלשלה והשתלשלה והשתלשלה עד שנעשתה פרי ממש. וכאשר אוכלים את הפרי, אנו מכניסים בתוכינו כביכול את רוחניות מחשבתו של הבורא ית' שמחיה ומהווה את הפרי (פרי הארץ, פ'ר' ויקרא).

ולכן כאשר אדם אוכל את הפרי, מוסיף הפרי כח אצל האדם, כי הרוחניות שמחיה את הפרי נכנסת בתוך האדם ומוסיפה בו עוד רוחניות. האדם לא ניזון מהגוש הגשמי שמכניס לתוך הפה אלא ממחשבתו של הבורא ית' שממנה נוצר הפרי, וכדאיתא **מהאריז"ל** (ספר הליקוטים, פ'ר' עקב) על הפסוק (דברים ח, ג): 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם'. האדם לא

הגה"צ מורינו רבי אהרן אריה כץ שליט"א

רב קהילת חסידי בראד בית-שמש

בעמח"ס פסקים ותשובות

"ולפני ה' ישפוך שיחו"

נאמר בסעודה-שלישית ש"ק פ' פנחס תשפ"ג

מרגישים שזה בזבז זמן חלילה, הם רוצים להיות "געדאוונטע". איך הדרך להגיע לזה?

צריך להתחבר ליסוד ומהות התפילה. ראיתי רעיון נפלא בשם הרד"ק: איתא בגמ' (קידושין מט:): "עשרה קבין שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד לכל העולם". ולכאורה יפלא, וכי הנשים מדברות תשעה פעמים יותר מגברים. רק האמת שתיבת 'שיחה' הוא מאותו שורש של 'שיח'.

מה ההבדל בין 'שיח' לבין עצים או צמחים אחרים? המהות של שיח הינו שהוא מתרבה ללא מטרה. לכל העצים והצמחים יש איזה נקודה פנימית - כמו פירות, פרחים, בופקעס וכיוצ"ב - וסביב זה יש ריבוי של עלים וענפים, אבל 'שיח' זה ענפים ועלים בלא שום מטרה ותכלית, זה ריבוי עלים לשם ריבוי.

וזהו הענין של 'שיחה', שמדברים ללא תכלית, דיבור לשם דיבור והתקשרות. מסוג דיבור זה נטלו נשים תשעה, ולכן הן רגילות לדבר גם בלי תכלית.

וזהו השורש והעמקות של התפילה! עיקר התפילה אינו רק הודאה או בקשות, זה לא 'כספומט'. אלא זה דיבור לשם דיבור ולשם התקשרות עם בורא עולם, ולכן נקראת תפילה בשם 'שיח' - 'ויצא יצחק לשוח בשדה', "ולפני ה' ישפוך שיחו" - לשפוך שיח, זה היסוד של תפילה.

ברוך שהחיינו וקיימנו לזמן הזה, שזיכני השי"ת לקרבה אל המלאכה להיות חלק מק"ק "מעשה חושב" בית שמש, בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. קהילה אשר פקיע שמה לשם ולתפארת, עם טובי האברכים, אנשי שם ותלמידי חכמים משכמם ומעלה.

כתיב בפרשתן "תשמרו להקריב לי במועדו". כתב השפת אמת (תרמ"ג) ש'תשמרו' הוא מלשון המתנה, כמו 'ואביו שמר את הדבר', שכל היום צריך להמתין ולצפות להקריב התמיד, וכך גם בעבודת התפילה שהיא כנגד תמידין, צריך להמתין ולייחל שיוכל כבר להתפלל, ובתוך דבריו כתב "וכפי רוב התשוקה זוכין לסייעתא דשמיא להצליח בשעת עבודתם בעזר עליון".

וזה לשון הכוזרי: "שעת התפילה יהיה לב זמנו ופריו, ויהיו שאר תוצאות חייו רק כדרכים המובילות אל העת ההיא". אני מכיר יהודי מבוגר וחשוב ברמת שלמה, שכל כולו עבודת ה'. פעם שאלתי אותו איך הוא כ"כ מחובר לתפילה. ענה לי, שהוא מורגל מצעירותו שכל היום הוא סביב עבודת התפילה, כל הזמן הוא לפני מנחה, לפני מעריב, אחרי שחרית, כל השעון שלו מסתובב סביב זה. יש אנשים שכל היום סובב סביב ציר האוכל, עכשיו הוא לפני ארוחת צהריים או אחרי ארוחת ערב, אבל אנשים גדולים סובבים סביב התפילה.

איך מתחברים לתפילה, שהכל יהיה סביב זה? לדאבונינו יש הרבה אנשים שקשה להם הנושא של תפילה, הם

ואכן אנשים המורמים
 מעם, מחוברים
 בלב ונפש למילות
 התפילה, ומכניסים
 בהם את החיבור
 לבורא עולם. מסופר
 על הרה"ק ר' משה
 לייב מסאסוב שהיה
 פעם בעיר סערענטש
 עם הרה"ק רי"א
 מקאלוב (לפני
 התקרבו לחסידות),
 ואמר הרה"ק מסאסוב
 קרבנות לפני מנחה,
 ונתלהב מאד בפסוק
 (בפרשתן) "את
 הכבש האחד תעשה
 בבוקר ואת הכבש
 השני תעשה בין
 הערביים". שמעו
 הרה"ק מקאלוב וחדרו
 הדברים לנשמתו,
 ושאלו "פון ווי
 נעמט מען אזעלכע
 שעפסאלאך", והשיב
 לו "אצל הרה"ק
 מניקלשבורג".
 בעקבות כך נסע
 הרה"ק מקאלוב לרבי
 ר' שמעלקא, ושהה
 שם ג' שנים.

שרואה מראות אלקים ומעשי מרכבה,
 וסיפר זאת לחברו בתמיהה והתפעלות,
 חברו אומר לו: "מובן! מה שחושבים ביום
 חולמים בלילה!...", ענה לו האברך: "לא
 יתכן! וכי מתי חשבתי לאחרונה על הקב"ה?
 אני קם בשש בבוקר ורץ למקווה ולכולל
 בוקר, אח"כ אני מניח תפילין ומתפלל, אני
 עסוק בלשלוח את הילדים למוסדות, אח"כ
 אני רץ לכולל, חוזר בצהריים, ושוב בכולל
 אחה"צ וכולל ערב, וכו' וכו', בקיצור אין לי
 זמן שאני יכול לחשוב על הקב"ה...". אמרה
 עגומה זו מבהירה לנו, שלפעמים דוקא
 אברכים חשובים העמלים בתורה, עלולים
 לשכוח את העיקר והשורש של כל עבודתם.

שמעתי מאיש נאמן עובדא נפלאה עם
 מוסר השכל. יהודי חסיד נתקע בשבת
 בסין, במלון של גוים, ללא בגדי שבת וללא
 אוכל, חוץ ממעט פירות וירקות שהיה לו
 בצקלוננו. הוא נרתע רק מעצם המחשבה על
 כך, לשהות כל השבת עם גוים בלי יהודי
 אחד לרפואה, בלי מאכלים ומלבושי שבת.
 נכנסה שבת, הוא נעמד בחדרו עם הכובע
 והחליפה, ומתחיל להתפלל קבלת שבת
 ומעריב, ופתאום האירה לו אור השבת, הוא
 התחיל להתבונן מהי השבת, שהקב"ה ברך
 את עצם היום, בלי קשר לקוגל ולשטררימל,
 "אתה קדשת את יום השביעי!!! הוא העיד
 לאחר שנים, שמעולם לא היתה לו שבת
 כזו מרוממת, פנימית, והיא האירה לו את
 השבת לעולם.

ביאור הענין, שעד היום הוא היה מחובר רק
 לביטויים של השבת, ופתאום הוא גילה את
 התוכן הפנימי, וזה מה שהאיר לו לעולם את
 השב"ק. וכך גם בעבודת התפילה ובכל דבר
 שאנו עושים.

ואכן אנשים המורמים מעם, מחוברים בלב
 ונפש למילות התפילה, ומכניסים בהם את
 החיבור לבורא עולם. מסופר על הרה"ק
 ר' משה לייב מסאסוב שהיה פעם בעיר
 סערענטש עם הרה"ק רי"א מקאלוב (לפני
 התקרבו לחסידות), ואמר הרה"ק מסאסוב
 קרבנות לפני מנחה, ונתלהב מאד בפסוק
 (בפרשתן) "את הכבש האחד תעשה בבוקר
 ואת הכבש השני תעשה בין הערביים".

נתאר לעצמנו בן המתגורר בריחוק מאביו,
 ומתקשר בכל יום לבקש עוד צ'ק ושאר
 הצטרכויותיו, וכן מתקשר בשביל להודות
 על הצ'ק של אתמול, וכך חוזר חלילה -
 מבקש ומודה בכל יום. זה כמובן חסר טעם.
 הוא צריך להתקשר בשביל 'התקשרות',
 בשביל לשתף, ואז הוא כמובן גם מבקש
 מאביו מה שצריך ומודה לו על העבר, זו
 תוצאה ולא המהות.

מדוע אנחנו מהללים ומשבחים את הקב"ה?
 מה זה קשור אלינו שהשי"ת הוא גדול
 וגיבור ונורא? הסיבה היא שגדלות השי"ת
 קשור אלי! כי אני מחובר אליו, אני השגריר
 שלו להוציא מהכח אל הפועל את התוכנית
 האלקית, לתקן עולם במלכות ש-די,
 וממילא ככל שהמשלח יותר גדול ומרומם,
 זה בהחלט מרומם את השליח, הא בהא
 תליא.

איך הייתה נראית תפילה לפני כ-3000 שנה,
 לפני שנקבע הנוסח הקבוע? אדם נכנס
 באמצע היום לביהכ"נ, ומתחיל 'לשוחח' עם
 הקב"ה, הוא מספר לו ומשתף אותו בכל מה
 שעבר עליו, הוא מודה ומבקש, ובעיקר -
 מתחבר.

חשוב לזכור, שעל אף שחז"ל תיקנו נוסח
 קבוע ג' פעמים ביום, אבל מהות התפילה
 לא השתנתה, המצוה נשארה לשפוך את
 הנפש לפני ה' ויצירת קשר עמו. הנוסח הוא
 רק הנתיב בו יש לכוון את הרגשות שבלב
 [יסוד זה מופיע כמה פעמים בספה"ק חובות
 הלבבות].

וכתב כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (מעשה
 חושב ח"ג עמ' ס"ב ואילך) שכוח נפלא זה
 - להתחבר להקב"ה באמצעות הדיבור -
 נתהווה בכלל ישראל בעת קבלת התורה,
 שאז נעשו נשמות ישראל חלק אלקי ממעל
 ממש, וע"י רוח ממללא מתחברים ברוחם
 ונשמתם לבורא עולם.

וכאמור, אסור לשכוח את העיקר: החיבור
 לתפילה מגיע ע"י שמרגיש ומבין שהתפילה
 היא מרכז החיים, וזה הזמן האמיתי שהאדם
 מתחבר לקונו. מסופר על אברך שחלם

ב"ה זכינו שקהילתנו הק' נוסדה ומוקמת מכח רבוה"ק מצוקי ארץ, בראשות ובהנהגתו בקודש של כ"ק רבינו שליט"א, יחד עם רב דקהילות חסידי בראד בארה"ק הגאון הצדיק מוהר"ר יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א. אשר יש לזה השפעה גדולה על קדושת המקום, וכידוע מספה"ק שכח הפועל ניכר בנפעל.

בעת חנוכת הבית של הישיבה הגדולה בעולם 'ישיבת לייקווד', אמר הגר"א קוטלר זצ"ל, שהנה מצאנו כשהיו מקדשים את החודש היו משיאין משואות, עולה לראש ההר ומצית את האור בכלונסאות, ומוליך ומביא ומעלה ומוריד, עד שהוא רואה את חברו שהוא עושה כן בראש ההר השני וכן בראש ההר השלישי, לא זזו משם עד שהיתה כל הגולה כמדורת אש.

ואמר הג"ר אהרן, שכמו בר"ח, כך בכל הקמת דבר חדש, ביהמ"ד חדש, קהילה חדשה, צריך להשיא משואות. יושב לו אברך בפינה ולומד גמרא עם 'חיות', זה משואה 'אפלאם פייער', עומד לו אברך בפינה אחרת ומתפלל בדביקות, זו עוד משואה. אברך אחר דואג שיהיה קפה לציבור, זו ג"כ משואה [ובפרשתנו איתא במדרש על יהושע שזכה לגדולתו עקב שהיה מסדר ספסלי דביהמ"ד], ומתוך כל משואות אלו נעשית כל הקהילה כמדורת אש, לעשות רצונו ית'.

אסיים בתפילת רבי נחוניא בן הקנה, בכניסתו לביהמ"ד אומר, יהי רצון שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי, ויעזור השי"ת שנזכה שיהיה מקום זה בית שמגדלים בו תורה ותפילה, שכל אחד מאיתנו ימצא כאן את מקומו, מתוך אהבה ושלוש וריעות, ונזכה להתחבר כראוי לעבודת התפילה, ואשי ישראל ותפילתם מהרה באהבה תקבל ברצון בב"א.

שמעו הרה"ק מקאלוב וחדרו הדברים לנשמתו, ושאלו "פון ווי נעמט מען אזעלכע שעפסאלאך", והשיב לו "אצל הרה"ק מניקלשבורג". בעקבות כך נסע הרה"ק מקאלוב לרבי ר' שמעלקא, ושהה שם ג' שנים.

אני יכול להעיד על עצמי שפעם שמעתי קטע משיחה קצרה של הגה"צ ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א. הוא לא חידש אז כלום, אלא הוא רק אמר את מילות הפסוק "תעיתי כשה עובד" - אזוי ווי א פאלוירענע שעפסאלע, "בקש עבדך" - טאטע, זיך דיין קנעכט. עד כאן דבריו. הוא אמר את זה בכזו השתפכות הנפש, עד שזה משפיע גם על על השומעים להתחבר חזק למילים בכל פעם שהן נאמרות.

זהו כח ההשפעה של היחיד להשפיע על זולתו, וכן מצאנו בפרשתן שפינחס עצר המגיפה ע"י כח תפילתו, כמ"ש בתהלים (קו) 'ויעמוד פינחס ויפלל', והיתה לזה השפעה על כל כלל ישראל, וכדמתאמרא בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, דהנה איתא בגמ' שהקב"ה זועם בכל יום למשך רגע, ולכאורה יש להבין מהו הענין בכעס זה. רק שבאמת חסד א-ל כל היום, ומדרך הטוב להטיב, אלא שאם יהיה בעולם רק אהבה, אזי יבואו ח"ו לחטאים, ולכן הקב"ה גם זועם למשך רגע בכל יום, שע"י משפיע לעולם גם מדת יראה. ובאותם ימים שבלעם רצה לקלל את ישראל, לא זעם הקב"ה, וע"י נשפע לעולם מדה רבה של אהבה בלא יראה, וזה גרם לחטא דזמרי בן סלוא ובנות מדין. זאת תיקן פינחס בקנאו את קנאתי לשרש החטא דזמרי, וגרם גם לשאר כלל ישראל מדת היראה, וע"י נעצרה המגיפה. ובזה מכוון לשון רש"י "בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף" - דהיינו שהיות והקב"ה לא זעם בימים אלו, השלים פינחס את הדבר הזה, והביא לעולם את הקצף ובזה השפיע מדת היראה.

בפרט בהקמת בית כנסת חדש וקהילה חדשה, יש לכל יחיד כח וזכות להשפיע על אחרים, ועל כל צביון המקום הקדוש הזה לאורך שנים, שאם מתפלל כראוי בהשתפכות הנפש, גורם לאחרים ג"כ להתעורר.

הויגים

מתוך שיחת הגה"צ מורנו רבי אהרן ארי' כץ שליט"א

שנאמרה בסעודה שלישית פ' פנחס בהיכל ביהמ"ד בראד בית-שמש

מי בן מבין שיח
מן הפסוק 'ויצא יצחק לשוח'
המלמדת על התפילה הנשפכת כשיח
כשיצא להתפלל בשדה לשוח

לאחו כנומו מסיח
הרבה לשונות שנדבר נשיח
ומבין כולם נבחר לשון שיח
גם להשכיל בטבעו של שיח

בשדה גודלת להצמיח
אך מטרתה אינה שכיח
לא לפירי לא ליופי אף לא להריח
ולכאורה תכליתה זניח

כל דיבור ואמירה במטרה נאמרת
במעשה ומחשב נשקלת
אולם תשעה קבין אשה נוטלת
מישיחה' שאינה נשמרת

נמשלה התפילה לשיח
למדנו שזוהי תכלית הבריה
להיפתח לפניו ולשפוך שיח
גם אם זה לא מצליח - לשוחח ולשפוך שיח

בענין זמן תפילת שחרית

הגאון הגדול רבי משה סופר שליט"א
רב ואב"ד קהילת ערלוי צפת ת"ו

זמן תפילה – תקנת נביאים

ובלעם היה יודע לכוון אותו שעה ורצה לקלל את ישראל והקב"ה עשה צדקה עם ישראל שלא כעס באותן הימים, והקשו התוס' מה יכול היה לקלל ברגע, ותיירצו בתירוץ השני שכיון שהתחיל לקלל באותו זמן, הרי הוא מזיק אפילו לאחר מכן, וכ"כ התוס' בע"ז (ד' ע"ב) בשם רבינו אליהו, ומבואר שהולכין אחר ההתחלה, ה"נ לענין תפילה, עכ"ד.

ויש לתמוה על ראייתו, שאמנם יש ללמוד מכאן לענין 'שעת רצון' שהמתחיל תפילה בשעת רצון יכול לסיים אח"כ שמידה טובה מרובה, וכ"כ המחצית השקל (סימן ו') שיאמר תהלים לאחר התפילה שההשפעה שיורדת מלמעלה ע"י תפילת הציבור כל מה שעוסק אחר התפילה עולה עמה, ולמד כן מהתוס' הנ"ל, אבל לענין 'זמן' שתיקנו חז"ל, מה שייך ללמוד משעת רצון, וצ"ע טובא.

ואולם כבר כתב כן בשו"ת ארץ צבי (סימן קכ"א) בשם היהודי הקדוש ז"ע, מיהו עיי"ש שכתב כן רק בתורת לימוד זכות. ואולם בשו"ת יביע אומר (ח"ז סימן ל"ד) הביא מתשובת הגאונים שאם התחיל קודם הלילה יכול לסיים מנחה אפילו בלילה, [זולת בערב שבת, עיי"ש]. וע"ע אחרונים מה שכתבו בזה ואכמ"ל.

ובבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ויקהל) שכתב לגבי תפילה המנחה שצריך שיהא רוב השמונה-עשרה לפני סוף הזמן, ולכן לא יתפלל אא"כ התחיל לכל הפחות ב' דקות קודם צאת הכוכבים.

עבר הזמן

אם עברו הד' שעות ולא התפלל, נחלקו בזה הראשונים, דעת הרמב"ם (שם) שבין אם טעה בשוגג, ובין אם עבר במזיד והתפלל לאחר ד' שעות, יצא ידי חובת תפילה, וכ"ה בשו"ע (שם). אבל ברי"ף וברא"ש משמע שדווקא אם טעה בשוגג ולא התפלל עד ד' שעות יכול להתפלל אח"כ, אבל במזיד לא, וכן הוכיחו הפרי חדש (שם סק"א) והגר"א מדבריהם. וכתב הגר"א שכן משמע בגמרא, וכתב הפרי מגדים (מ"ז סק"א) שיש תקנה לחוש לכך, שיאמר שאם הלכה כהפרי חדש הרי הוא מתפלל נדבה, וכתב עוד שאין צריך לחדש בה דבר, ובמשנה ברורה כתב בשם הפרי מגדים 'דטוב להתנות', ויאמר אם אני פטור מתפילה הריני מתפלל לשם נדבה.

במשנה בברכות כ"ו ע"א נחלקו רבנן ורבי יהודה, לרבנן תפילת השחר הוא עד חצות, ולרבי יהודה הוא עד ד' שעות, [וקיי"ל עד ועד בכלל, ע"י גמרא שם דכ"ז], ומסקינן בגמרא (שם) שהלכה כרבי יהודה, הואיל ותנן בבבירא כוותיה, וכן פסקו להלכה הרי"ף (דף י"ח) הרמב"ם (בפ"ג מהלכות תפילה ה"א) והרא"ש (פ"ד סימן ג'), וכ"ה בשו"ע (או"ח סימן פט ס"א).

וזמן התפילה הוא מתקנת הנביאים, כמש"כ הרמב"ם וזה לשונו הזהב (שם) "תפלת השחר מצותה שיתחיל להתפלל עם הנץ החמה וזמנה עד סוף שעה רביעית שהיא שלישיית היום, ואם עבר או טעה והתפלל אחר ארבע עד חצות היום יצא ידי חובת תפילה, אבל לא יצא ידי חובת תפילה בזמנה, שכשם שתפלה מצוה מן התורה כך מצוה מדבריהם להתפלל אותה בזמנה כמו שתקנו לנו חכמים ונביאים".

ובברכות כ"ח ע"א אמרינן, אמר רבי אלעזר: כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות לרבי יהודה, [דקיימא לן כוותיה. - לשון הרא"ה] עליו הכתוב אומר: נוגי ממועד אספתי ממך היו. מאי משמע דהאי נוגי לישנא דצערא הוא דכתיב: דלפה נפשי מתוגה. רב נחמן בר יצחק אמר, מהכא: בתולותיה נוגות והיא מר לה. והובא גם ברי"ף (שם ד"ט ע"א).

מבואר דמדינא דגמרא ומתקנת הנביאים מחויב להתפלל עד ד' שעות, ואם מאחר הזמן מביא חלילה צער על עצמו.

התחיל שמונה עשרה קודם סיום הזמן

ונחלקו האחרונים, אם צריך לסיים כל השמו"ע לפני שעבר הזמן או שאם התחיל קודם סגי בזה.

הנה המג"א (סימן פ"ט סק"ד) כתב שצריך לסיים כל השמו"ע קודם ד' שעות, וכ"כ הפרי מגדים (שם) והשו"ע הרב שם (ס"א) והמשנ"ב (סק"ה), ועוד מבואר בדבריהם בסימן ק"י (ס"א) שאם אינו יכול לגמור קודם שיעבור הזמן יתפלל הבינו [ועי' בפמ"ג סימן תר"כ שמצדד לגבי מוסף דסגי להתחיל קודם ז' שעות].

אבל הערוך השולחן (בסימן ק"י) כתב להוכיח מדברי התוס' (בברכות דף ז ע"א) שאם התחיל קודם שעבר הזמן יכול לגמור לאחר הזמן, שהנה מבואר בגמרא שם שהקב"ה כועס כל יום רגע,

וא"כ יש להסתפק לדינא בעומד כב' דקות לפני חצות, האם עדיף להתחיל שמו"ע מיד, ויסמוך על הב"ח והטו"ז שיכול להתפלל עד חצי שעה אחר חצות, ואף שפסקו השועה"ר והמשנה ברורה שאין לעשות כן, מ"מ חזי לאיצטרופי הנך פוסקים דס"ל דסגי להתחיל שמו"ע קודם שיעבור הזמן, או אולי שעדיף שימתין עד שיעבור חצות ויתפלל, ויוכל להתנות התנאי שכתב הרעק"א בשם הצ"ח.

ולכאורה עדיף לעשות כהצד השני שכתבנו, שהלא כבר הבאנו באות ב' שדעת רוב הפוסקים שצריך לסיים שמו"ע לפני סוף הזמן, וא"כ אם יתחיל מיד הרי נכנס לחשש ברכה לבטלה להרמ"א וסיעתו שאין להתפלל אחר חצות, אבל אם ימתין עד לאחר חצות, אין כאן כלל חשש ברכה לבטלה, אלא שלדעת הרמ"א וסייעתו התפלל מנחה ואח"כ שחרית לתשלומין, וזה עדיף טפי.

מיהו עדיין יש לעיין, שהרי אם ימתין אחר חצות הרי לא יוכל לברך ברכת 'גאל ישראל', שהרי לדינא אין לברך ברכות ק"ש אחר חצות, [ואף שדעת הרמב"ם וכ"פ הפרי חדש (בסימן נ"ח) שיכול לברך כל היום מ"מ לא קיי"ל כן, שהרי אף לאחר ד' שעות דעת השו"ע והנו"כ סימן נ"ח דאין לברך, מיהו החת"ס בגליון השו"ע (שם) כתב שיכול לברך עד חצות, וכ"כ הביאור הלכה בשם המהרי"ל שכן יש לנהוג במקום אונס], וא"כ לכאוי יצטרך לסיים ברכת גאל ישראל קודם חצות, ולהמתין לחצות ואז יתחיל שמו"ע בתנאי שכתב הרעק"א בשם הצ"ח, ואף שמבואר במשנה ברורה סימן קי"א (סק"ב) שאין לשהות בין גאולה לתפילה, מיהו זה רק לכתחילה, אבל כאן עושה כן להינצל מברכה לבטלה שפיר דמי, זולת אם יוכל לצמצם שברכת גאל ישראל יהיה לפני חצות, והשמו"ע יהיה לאחר חצות, וצ"ע לדינא.

ואפשר שיש עצה שיוכל להתחיל בה' שפתי תפתח וגו' קודם חצות ויארץ בה עד שיהיה וודאי חצות, ואז יצא לכו"ע, שיש לומר דלענין התחלה שפיר נחשב 'התחיל קודם הזמן' שהרי הוא חלק מהשמו"ע כדאמרי' בברכות (ד"ד וד"ט) דכתפילה אריכתא דמיא, אך אינו מעכב השמו"ע (כמבואר בביאור הלכה סימן קי"א), ולכן עדיין יכול להתנות על השמו"ע שיהיה לשם מנחה, ואף שיש לפלפל בזה דלכאורה ממנ"פ, מ"מ מסתבר כן, ודו"ק.

וכל מה שכתבנו הוא בענין שמו"ע לפני סו"ז תפילה, ועדיין יש לדון עוד בעניין ברכת ק"ש אחר ד' שעות, ובענין חזרת הש"ץ לאחר זמן התפילה.

הכותב וחותרם לכבוד התורה ולומדיה

משה סופר

באמו"ר רבי שמעון זצ"ל הריני כפרת משכבו

והנה בשו"ע (סימן ק"ז ס"א) כתב שבשבת אין מתפללין נדבה, משום שאין נדרים ונדבות קריבין בשבת, וא"כ יל"ע לדינא אם עבר בשבת ולא התפלל במזיד עד ד' שעות, אם יכול להתפלל כלל, שהרי בשבת אינו יכול להתנות.

ונראה שלמעשה יתפלל כפסק השו"ע, שהרי הפרי מגדים כתב רק שיש תקנה לצאת גם לדעת הפרי חדש, וגם המשנ"ב כתב 'דטוב' להתנות, מבואר דאינו חיוב גמור, אלא על הצד היותר טוב, א"כ גם כשא"א לעשות כן יכול להתפלל, מיהו אף שמותר למעשה עדיין להתפלל, מ"מ הרי זה ברור שלדעת הני פוסקים מברך ברכה לבטלה, וא"כ לכאורה בשבת צריך להיזהר ביותר לא להיכנס לספק זה, דנהי בימות החול אם יתפלל אז עכ"פ אין כאן חשש ברכה לבטלה, אבל בשבת חמיר טפי דמברך ברכה לבטלה להנך פוסקים.

ויש לעיין שהנה אף דקיי"ל שאין מתפללין נדבה בשבת, מיהו הבית יוסף בסימן ק"ז הביא דעת מקצת גאונים שיכול להתפלל נדבה בשבת, וכ"מ בטור לדעת הרי"ף עיי"ש, א"כ יש להסתפק בעבר ד' שעות במזיד, אם יכול להתנות ולומר שאם מותר להתפלל בשבת נדבה הרי מכוון בתפילה זו לשם נדבה, ומרוויח שגם להנך פוסקים שאסור להתפלל אז, מ"מ אינו מברך ברכה לבטלה בוודאי, שעכ"פ למקצת דעות מותר להתפלל נדבה, ונהי דלא קיי"ל כן, אבל הכא הרי בלא"ה שרי להתפלל מדינא דהא קיי"ל כהרמב"ם, אלא דעושה כן לרווחא דמילתא, וצ"ע.

עד אימתי יכול להתפלל

עוד נחלקו האחרונים, אם לא התפלל קודם ד' שעות, עד אימתי יכול להתפלל, שהנה הרמ"א פסק שאסור להתפלל אחר חצות, אבל דעת הב"ח והטו"ז וכ"כ הפרי חדש שיכול להתפלל עד חצי שעה לאחר חצות, שעדיין לא הגיע זמן מנחה גדולה, אבל לדינא מסיק המשנה ברורה שמשמע מהפרי מגדים והדה"ח, שאין לזוז מפסק הרמ"א ואין להתפלל שחרית לאחר חצות, וכן כתב הגר"א, משום שאף שאסור להתפלל אז מנחה עדיין, היינו משום שאין בקיאים ויבוא בטעות להתפלל קודם חצות, אבל מעיקר הדין כבר הגיע זמן מנחה, וע"כ אין להתפלל שחרית בזמן זה. וכן פסק בשו"ע הרב (ס"ב).

והרעק"א כתב וז"ל "ובצל"ח כ' לפ"ז יכול להתפלל אחר חצות ובדרך תנאי אם הגיע זמן מנחה יהיה זה לשם תפלת מנחה. ואם לא יהי' זה לתפלת שחרית. ואחר חצי שעה יתפלל שנית בתנאי אם הא' למנחה זה לתשלום שחרית. ואם הא' שחרית יהיה זה למנחה".

והנה זה ברור שהעצה שכתב הרעק"א בשם הצ"ח הוא דווקא כשמתחיל להתפלל כשכבר עבר זמן חצות, אבל אם מתחיל להתפלל קודם חצות ומאריך בתפילתו עד לאחר חצות לא יועיל כלל, שהרי אי-אפשר להתחיל מנחה קודם חצות. ופשוט.

וא"כ יש להסתפק לדינא בעומד כב' דקות לפני חצות, האם עדיף להתחיל שמו"ע מיד, ויסמוך על הב"ח והטו"ז שיכול להתפלל עד חצי שעה אחר חצות, ואף שפסקו השועה"ר והמשנה ברורה שאין לעשות כן, מ"מ חזי לאיצטרופי הנך פוסקים דס"ל דסגי להתחיל שמו"ע קודם שיעבור הזמן, או אולי שעדיף שימתין עד שיעבור חצות ויתפלל, ויוכל להתנות התנאי שכתב הרעק"א בשם הצ"ח.

"החסידות רוגלת" באיהור זמן תפילה" האומנם?!

סעי' א'), הביא את דברי הגמ' כלשונם, וכן הוא בערוך השולחן, וכן מדויק בדברי השו"ע (ק"א א'), שפסק רק לגבי שאר ברכות שיכול אדם להתפלל גם אם אינו מיושב בדעתו, (ועי' בבה"ל שם שאף זה אינו לכתחילה), אולם לגבי ברכת אבות ברור הוא שאם יודע שלא יכוון אסור לו להתפלל, ואם התפלל ולא כוון פסק השו"ע כרמב"ם שיחזור ויתפלל, ואף הרמ"א שתפס את דעת הטור שאם לא כוון אינו חוזר, לאו משום שתפילתו תפילה היא, אלא שלא יועיל החזרה¹, אך בוודאי שאינו תפילה, ולכן אם יודע לפני כן שאין דעתו עליו לכוון בברכה ראשונה, לכו"ע אסור לו להתפלל.

העולה מן האמור, שאדם שאין דעתו מיושבת, ההגדרה ההלכתית הבלעדית שיש לנו לתת עליו, הוא דין אנוס, שהלא אין ביכולתו להתפלל, שהרי בלי כוונה אינו תפלה.

ראשית ערש החסידות

בבואנו לדון אימתי - בתולדות החסידות - התחיל העיסוק בתוכן הפנימי של התפילה להיות על חשבון הזמן ההלכתי שקבעו לו חז"ל, קשה עד בלתי אפשרי לשים את האצבע מתי זה אירע.

על רבינו הבעש"ט זיע"א מחולל דרך החסידות מסופר (בצוואת הריב"ש ט"ז)², "מרן הבעש"ט הק' זי"ע היה רגיל להתפלל שחרית עם הנץ החמה כוותיקין", וממילא עולה השאלה אימתי וכיצד התחילו תלמידיו גדולי הצדיקים ההולכים לאורו, לאחר את זמן תפלתם.

לפני שננסה להביא ממקורותינו, נעיין אימתי החלה ההתנגדות העזה לרעיון זה, ומכך נסיק מאימתי התקיימה תופעה זו, וכמה היא התפשטה.

ההתנגדות לרעיון המיוחד

הקונטרס המפורסם "זמיר עריצים וחרבות צורים"³, שמטרתו לגלות את כל החסרונות ומכשולות שעלולים לצאת מה'כת' החדשה שרק

בעוד שבימים עברו היה נחשב "זמן תפלה" הלכה פסוקה שיש לקיימה תמיד, עם הזמן נהפך "זמן תפלה" ככותרת לפולמוס בין חסידים למתנגדים, כאשר התפיסה הרווחת היא שלפי שיטת עדת החסידים אין צורך להקפיד על זמן תפילה, בעוד שהאחרים טוענים שזהו נגד השו"ע וחז"ל וכו', ואין ביכולת כל בריה לעקור דבר מהתורה. במאמר הנוכחי ננסה להתחקות קצת אחר התפתחות המנהג, ננסה נא לסדר את דבריהם, ובד בבד להביא את דברי מי מגדולי החסידות שהסבירו את התופעה.

נפתח בסיפור: פעם אחת התווכחו חסיד ומתנגד על "תפילה בזמנה" מול "כוונה בתפילה", יהודי אחד ששמע את הוויכוח העיר להם: שניכם אינכם מתפללים, כי המתנגד אינו מתפלל אבל בזמנה, והחסיד - מתפלל אבל שלא בזמנה...

המיוחד שבסיפור הוא, החידוד על מה נסובה המחלוקת, שאין שום צד שיעדה' מסוימת הנהיגה להתפלל לא בתוך ד' שעות. אלא זהו ענין של 'סדר עדיפויות', שיש כאלו שאצלם חשיבות הכוונה באה אף על חשבון זמנה. אך מעולם לא עלה על דעת אדם, לאחר את זמן התפילה כשלא יהיה שום שינוי בתוכן ובצורת התפילה כשהיא מתאחרת.

מרכזיותה של הכוונה בתפילה

ראוי להדגיש: ההלכה של "כוונה בתפילה" אינה 'דין צדדי' - שבנוסף לעצם אמירת המילים, יש גם חובת כוונה בפירוש הדיבורים בתפילה - אלא כל משמעות אמירת המילים היא התוכן הטמון בהם, ובלעדי זה אינה ולא כלום, וכדברי הרמב"ם (תפילה פ"ד הט"ו) "כל תפילה שאינו בכוונה אינו תפילה".

ולכן אך פשוט הוא, שמי שיודע בעצמו שלא יוכל לכוון, (בברכת אבות לכו"ע), אינו מתפלל, וכדברי הגמ' (ברכות ל'): "אמר רבי אליעזר: לעולם ימוד אדם את עצמו, אם יכול לכוון את לבו - יתפלל, ואם לאו - אל יתפלל!", ונפסק ברמב"ם (שם ה"א) "חמשה דברים מעכבים את התפלה אע"פ שהגיע זמנה... וכוונת הלב", וכן בשו"ע הרב (סי' ק"א

1 עי' בבה"ל (ד"ה והאינדא), שכתב שמה שפסק הרמ"א שלא יחזור, היינו אם סיים תפילתו, אך אם הוא באמצע התפילה, ונזכר שלא כוון באבות, ימ' תין לש"ץ שיגיע לאבות, ויצא ממנו ברכת אבות ויסיים תפילתו, ואם אין ש"ץ עי"ש שדעתו נוטה שמפסיק בתפילתו במקום שאוחז, שהרי אם ימשיך להתפלל הרי ברכתיו לבטלה הן, שהרי חסר בתפילתו, ומבואר שתפילה בלא כוונה אינה תפילה כלל.

2 וכן הוא בהיכל הברכה (פר' בראשית פר' לך לך פר' וירא), ובספר "אמרי פנחס" להגה"ק ר"פ מקאריץ זצ"ל.

3 נכתב ע"י הר"ד ממאקוב, ונדפס לראשונה בעיירה אלקסניץ הסמוכה לבראד, בפרשת קרח תקל"ב.

אך כל אלו עדיין לא היו בצורה של 'הנהגה לכתחילה' בעדתם, אלא הם לכשעצמם התפללו מאוחר, וכן אלו הדבקים בהם בהיותם עמם ביחד בתפלה כמסופר בכל הספרים הנ"ל.

האיחור כהוראה של לכתחילה

נדמה שהראשון שהתחיל להנהיג את העניין כ'לכתחילה אריבער', היה הרה"ק היהודי הקדוש מפארשיסחא זיע"א (עי' תולדות היהודי הקדוש, פרק שלם בנושא זה).

כמו כן נדמה כי הביטוי החזק ביותר שהתקבל בעניין חריגה הלכתית זו - בניסיון להגדיר את ביטול זמן התפילה כלגיטימי לגמרי - היה בשמו של הרה"ק מפארשיסחא זיע"א, וכדלהלן:

"בכל דור ודור מי שהוא צדיק הדור רואה רצון השי"ת, כמו שכתוב (משלי י"ב) שפתי צדיק ידעון רצון, והיהודי הקדוש זללה"ה בדורו ראה רצון השי"ת באיחור זמן תפלה, ונסמך על מאמר הכתוב (דברים י"ב ד') לא תעשון 'כן' לה' אלהיכם, 'כן' רומז על קביעות בלי חיים, וכשראה רצון השי"ת בזה, לכן התאחר בתפלתו, ונשמתו מאירה בגן עדן מזה כי כוון לאור רצון השי"ת". (ליקוטי מי השילוח לכ"ק אדמו"ר מאיזביצא זיע"א, פרשת בהעלותך ד"ה על פי)

העולה מדבריו, שתם העידן שבו הייתה התפילה מוגדרת בזמן ד' שעות, ומעתה זמנה במשך כל היום. ואין שום חילוק בין המתפלל באשמורת הבוקר למי שמתפלל בשעות הצהריים המאוחרת, אלא שהראשון 'עברי' על כעין איסור של 'לא תעשו כן לה' אלוהיכם".

השאלות העולות

מלבד שביטוי זה מחודש מאוד, הרי השאלה העולה מאליה היא מדברי הגמרא (במגילה ב. מועד קטן ג: ע"ז לו.) שאין ב"ד יכול לבטל דברי חבריו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמניין,

וזה לא שמענו שהיה אצל הרה"ק זיע"א הנ"ל.

וא"כ שומה עלינו לברר שלא יסתרו דברים אלו את ההלכה בבירור, ושוב יתיישבו דבריו על הלב, ובעצם השאלה צריך לחלק את הנידון לג' חלקים: א. איך הותר לבטל מצוות עשה מדרבנן להתפלל בתוך ד' שעות ב. היאך לא יחשבו כברכות לבטלה - השמונה עשרה שמתפלל אחר הזמן - ובפרט אם הוא אחר חצות היום דקיי"ל שמתפלל מנחה תחילה, ואיך אפשר להקדים את תפילת השחר. ג. השאלה העולה על כולנה היא על ברכות קריאת שמע שפסקו הפוסקים שזמנה רק עד ד' שעות, ולאחר-מכן הן ברכות לבטלה.

על כל שאלות אלו ננסה לענות במאמר נפרד שיתפרסם בעז"ה בגיליונות הבאים.

עתה קמה, יצא לאור בפרשת קרח תקל"ב. יש לזכור שבשנת תקל"ב עדיין היו בחיים רוב הדור הראשון לתלמידי הבעש"ט, והיא הייתה ממש בראשית צמיחתה).

בקונטרס הנ"ל מביא "העתק תורף אגרת הקנאות, הנכתב מקריה נאמנה עיר ואם בישראל ק"ק ווילנא יע"א, הנכתב ביום ב' ח' אייר תקלבי"ת, מן איש אחד נכבד ומפורסם... ותמיד שוהין קודם תפלתן שעות שתיים שהן הרבה, עד עבור זמן זמניהם של קריאת שמע ואף של תפלה". טענה זו שחסידים לא הקפידו על זמן תפילה, היא כמעט הטענה היחידה המופיעה בכל כתבי ההתנגדות.

מובן ממילא שביקורת זו לא התפתחה על חלל ריק, ולצד מקורות נוספים מכתבי החסידים עולה כי תופעה זו כבר הייתה קיימת בשנת תקל"ב, כמו כן לא משמע שהיה זה רק אצל יחידים, אלא נראה שאי-ההקפדה הייתה חלק מהלך חייהם של כל החסידים.

דרך הצדיקים

לכשנרצה להתחקות ולברר מי היה הראשון מתלמידי בעש"ט שתפס בדרך זו, מצאתי בשו"ת מבשר טוב (ח"ב ס"י ב') המביא שהרה"ק מוהר"א מבעלזא זיע"א אמר פעם, שהראשון מתלמידי בעש"ט שאיחר להתפלל היה הרה"ק ר' מעכיל'ע זלאטשובער זיע"א, והיה זה ממש בראשית החסידות, וכן מתואר בספר 'בית רבי' (עמ' 258 בנדמ"ח), שהרה"ק ר' שניאור זלמן מליאדי בעל התניא זיע"א היה מאריך בתפילתו 'עד שעה ב' אחר חצי היום'.

בידינו תיעודיים רבים, מגדולי תורה וענקי רוח ממאורי החסידות שתפלתם לא הייתה מוגבלת בגדרי הזמן, ונביא פה מעט מזעיר לדוגמא:

• הרה"ק מרוזיץ זצוק"ל, כמובא בספר 'נר ישראל' (עי' ר"ב, וכן ב'פרדס יוסף' אמור דף רפ"ו), ומבואר שם שלא התפלל לפני שהיה שעה אחת אחר חצי היום, "נישט פאר ווען עס ווערט איינ"ס".

• בספר 'דרכי חיים' (אות ט"ז) הביא על הגה"ק בעל ה'דברי חיים' זצ"ל, שהיה מתפלל בשעה מאוחרת מאוד, וכמו שסיפר בעל ה'דברי יחזקאל' משינאווע, שפעם בערב ר"ח אלול בחצות היום כשהלך השמש בחוצות וברחובות לקבץ את הציבור לבית הכנסת, לומר תפלת יו"כ קטן, ושמע זאת אביו בעל ה'דברי חיים' זיע"א, התחיל לצעוק שהוא לא יניח להנהיג חדשות בעירו לומר יו"כ קטן באשמורת הבוקר (ישראל והזמנים: עמ' קנ"ח הע' ס"ד), ומבואר שבסדר יומו היה זמן חצות עדיין במשמעות של 'אשמורת הבוקר'.

• בקדושת מרדכי (עמ' רס"ז) מביא על הרה"ק רבי אהרן מסטולין זצ"ל, וכן בגבעת שאול' (עקב רע"ד) על הגה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זצ"ל שהיה מאוחר מאוד זמן התפלה, וכהנה רבות.

4 זהו החרם שעליו חתם הגאון מווילנא זיע"א, ולכאורה הכוונה 'האיש אחד נכבד ומפורסם' היא להגר"א.

5 דהיינו אף שזמן תפילה מאוחר יותר מזמן קריאת שמע.

6 והיינו שראה היהודי הקדוש זיע"א, שחלק ממה שהופך את התפילה לחסר חיות ול'מלומדה', הוא עצם זה שקבוע לו זמן, וע"כ יש לבטלו.

יחיאל יהושע שוינפלד

רב קהילות חסידי בראד בארה"ק
מז"ס אש החסידות

ב"ה, ט"ז תמוז תשפ"ג לפ"ק

אל מע"כ רב האי גאון נודע לתהילה, המאור הגדול לממשלת התורה, כבוד שם תפארתו על ישראל הדרתו, החכם השלם מו"ה אהרן ארי' כ"ץ שליט"א, אשר פקיע שמיה בעולם ההלכה כשמון תורק שמו ככל קצוי הארץ בחיבוריו הנודעים 'פסקים ותשובות' שהפכו לנחלת הכלל בכל בית ישראל, עדיו לפאר את שמי היהדות כחד מגדולי הדור, ונודע למשגב בנועם הליכותיו בענוות חן ויבראתו הקודמת לחכמתו.

אחרי מכוא השלום בפני מעלת כבוד תורתו הרמה, הנני בקריאה של חיבה על דבר פינת יקרת קהילה קדושה דחסידי בראד בבית שמש בנשיאותו בקודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א המנהיגנו בתורה ובחסידות בדרך רבוה"ק נבג"מ לבית ולאמשוב - ראדוויל - בראד זיע"א.

כאשר זכיתי בהורמנא דכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לעמוד בראשות קהילה קדושה זו בעיה"ת בית שמש, להנהיגה ולנווט את דרכה להשפיע ממקור מים חיים להיות ידא אריכתא ושליח נאמן של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ותהילה לקל חי זכיתי להיות חלק לעושי מצווה להעמיד קהילה קדושה זו וללוותה בראשות דרכה הורתה ולידתה, כאשר שמה יוצא לפניה כאחת הקהילות החשובות ביותר בשכונה בעה"י.

וב"ה זכיננו לשמוע בשורה טובה אשר קמה ונתייסדה זה עתה ג"כ קהילה קדושה דאנ"ש חסידי בראד בעיה"ק צפת תובב"א, ועוד הירד נטויה בשאר ערים ברחבי ארה"ק, ובקשני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לעמוד גם בראשות קהילה זו ובראשות כלל הקהילות אשר עומדים להקים פה בארה"ק, לנווט בקודש את דרכי הקהילה וייתדותיה.

ועתה ככל ומתבסס יותר ויותר הקהילה המפוארת על תילה עם טובי האברכים בשכונה, ראה ראיתי כי קשה הדבר עלי ביותר לישא על צווארי את עול האחריות ולשמש ברבנות הכא והתם, כי זה זמן רב אשר אין עיתותי בידי, ואינני מגיע להתחייבויותי בזיכוי הרבים בפרט בכתיבת הספרים וכיוצ"ב.

ע"כ בעצת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כי ההכרח לא יגונה להעמיד תחתי רב הגון ונודע שיענה על צרכי ביהמ"ד, ואעמוד לעזר לתמוך בעצה ובתבונה, ובס"ד אשמש כרב הקהילות הכללי של בתי המדרשות דחסידי בראד בארה"ק, אשר לצורך כך אין נדרש ממני התעסקות מרובה כ"כ כי אם מפעם לפעם.

ובהיות ששמכם נודע בשערים, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, פונה אני אליכם בבקשה רבתית, אנא יחליץ חושים לעמוד לימיני לסמכני, לבוא לכהן פאר בתואר רב ביהמ"ד ולישב על כס הרבנות, על פיך ישק כל דבר, אתה תהיה המוציא והמביא כאשר ישא האומן, ומובטחני כי הקהילה הקדושה תפרח ותשגשג לאורו של אדם גדול כמוך, אשר נחמד למעלה ונעים למטה, חכמת אדם תאיר פניך, בנועם, בחן, ובחסד עליון.

על כן בקשתי שטוחה לבוא לעזרת ה' בגיבורים, והן לא עת הסירוב בשעה זו להתנהג בענוות חן, כי הדבר נחוץ ביותר עם היווסד הקהילה בתחילת דרכה, ומפעם לפעם בל"נ אבוא לחזק יתירות הקהילה לקרב את לבכם אל תורתו ומעיינותיו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, וסמוך ובטוח אני כי בני הקהילה יגילו ברכם ומורם הנערץ בעל הפסקים ותשובות, כי גדול בקרבך שר וגדול יכהן פאר.

אשר יחליץ חושים לעמוד לימיני לסמכני, לבוא לכהן פאר בתואר רב ביהמ"ד ולישב על כס הרבנות, על פיך ישק כל דבר, אתה תהיה המוציא והמביא כאשר ישא האומן, ומובטחני כי הקהילה הקדושה תפרח ותשגשג לאורו של אדם גדול כמוך, אשר נחמד למעלה ונעים למטה, חכמת אדם תאיר פניך, בנועם, בחן, ובחסד עליון.

סיפורי יהלום ופנינים יקרים מרבתינו לבית בראר ושאר חסידים

קווים לרמותם ונגוהות-אורם של מרנן ורבנן מאורי האומה
הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע"א
והרה"ק מהר"י מסאטמאר זי"ע"א
 לרגל יומא דהילולא רבא שהל' בהודש זה מנחם-אב

נראים הצדיקים 'פון פאר די קריג'. קדושים הללו הם שהקימו את הדור מאפר הכבשנים, הרה"ק מסאטמאר בארצות הגולה, והרה"ק מבעלזא בארץ הקודש.

ראשית הקשר של הרה"ק מסאטמאר היה להגה"ק המהרי"ד זי"ע

ובאמת שורש התקרבותם התחילה מהתקשרותם ודבקותו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע באביו הגה"ק רשכבה"ג מהרי"ד מבעלזא זי"ע, וכידוע שהתבטא עליו והגדיר אותו שלא רק שהיה צדיק הדור, אלא שהיה גם חכם הדור, וכן מפורסם שאמר כמ"פ שעיקר דרכו במלחמת ה' קיבל מהגה"ק מהרי"ד זי"ע, וכל ימיו היה דבוק באותו צדיק, ולעומת זה ידוע גודל ההערצה, והקירוב הגדול שהראה המהרי"ד להרה"ק מסאטמאר זי"ע.

הקשר בין הרה"ק מבעלזא עם הרה"ק מסאטמאר זצוק"ל

במאמר דלהלן נביא כמה גרגרים שנאמרו במשך השנים מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, על שייכותם והתקשרותם של הני תרי צדיקי קדושי עליון, רבינו הקוה"ט ר' אהרן מבעלזא זצוק"ל זי"ע ורבינו הקוה"ט ר' יואל מסאטמאר זצוק"ל זי"ע במשך כל ימי חייהם, שהיה באופן שמימי ומופלא.

ראשית, ידוע הוא לכל, אשר הי'ומא דהילולא של קדושים אלו חלו בסמיכות, כאשר שניהם נסתלקו מן העולם בחודש מנחם-אב, ובדרך-כלל חל היארצייט שלהם בשבוע אחד, שהרי פטירתו של הרה"ק מבעלזא הוא בכ"א לחודש [במספר אהי"ה] והסתלקותו של הרה"ק מסאטמאר הוא בכ"ו בו [במספר הוי"ה].

הלא המה אשר הותיר ה' לפליטה - לאחר החורבן הנורא של יהדות אירופה - לזכר ולמופת, למען ידעו דור אחרון איך היו

פריסת שלום ששלח הרה"ק מסאטמאר להרה"ק מבעלזא

סיפר לי הרה"ג ר' זלמן געלבמאן שליט"א, ששמע מאביו, שבזמנים שלפני המלחמה התגוררה בעיירה סאטמער קבוצה גדולה של חסידי הרה"ק מהר"א מבעלזא, ודרכם שהיו נוסעים אל רבם לשבתות ולמועדים. בטרם נסיעתם לבעלזא היו נכנסים להיפרד מאת מהר"י, והיה שולח עמהם פריסת שלום להרה"ק מבעלזא, ובבואם לחצר הקודש בבעלזא, ונכנסו ל'שלום נעמען' מאת רבם, מיד בשמעו שיש באמתחתם פריסת שלום מהרה"ק מסאטמאר, היה נעמד על רגליו ואומר להם שיאמרו לפניו הפריסת שלום, ואח"כ נעמד שוב על רגליו הק', ושלח בחזרה ביד חסידי פריסת שלום להרה"ק מסאטמאר.

וכעין זה סיפר לי הרה"ח בנש"ק ר' חיים יאקאב שליט"א, ששמע זאת בעצמו מהחסידי המפורסם ר' שלמה בראווער ז"ל שהיה מהאנשים הקרובים ביותר להרה"ק מסאטמאר, שבשנת תשי"ב כשהיה ר' שלמה מנהל מוסדות סאטמער בארץ הקודש, ולצורך ניהולם נסע לארה"ק, ונכנס אל הרה"ק מבעלזא ומסר לו פריסת שלום מאת הרה"ק מסאטמאר, וכששמע זאת הרב זצ"ל אמר לו 'תחזור שוב על מה שאמרת', ונעמד על רגליו כדי לקבל את ברכתו של הרה"ק מסאטמאר בעמידה, ואחר כך התיישב הרה"ק מבעלזא שוב על מקומו. וכמו כן לפני צאתו של ר' שלמה בראווער, נעמד שוב ואמר לו שימסור פריסת שלום להרה"ק מסאטמאר.

רצונו של הרה"ק מבעלזא לבקר בבית הרה"ק מסאטמאר

עוד סיפר ששמע מאביו הרה"ח ר' מרדכי יאקאב ז"ל מחשובי חסידי סאטמער בירושלים, שכאשר בשנת תש"ו בא בקשרי שידוכים, נקבע שמעמד האירוסין יתקיים במעון קדשו של רבו הרה"ק מסאטמער ששהה אז בירושלים. וכיוון שהיה חוסה גם בצילו של הרה"ק מבעלזא, נכנס לקודש פנימה להזמינו לאירוסין שיתקיים בביתו של הרה"ק מסאטמאר, ונענה לבקשתו ואמר לו שבסייעתא דשמיא יבוא להשתתף, וכמוכן ששמח ביותר.

השמועה עשתה לה כנפיים עד שהגיעה לאזנה של הרבנית מסאטמאר ע"ה. לשמע דברים אלה נכנס חשש בלבה, שאם מגיע הרה"ק מבעלזא לביתה צריך לעשות סעודה גדולה כיאה וראוי לאורח גדול וחשוב כזה, ומה שהכינה קודם לכן אינו לפי כבודו, וכיוון שכבר לא היה 'בכדי שיעשה', לכן אמרה שאין באפשרותה לארח את ה'תנאים' במעונם, אלא יתקיימו האירוסין בבית-מדרש או באולם שמחות.

לאחר השינוי הפתאומי של מקום האירוסין, חזר החתן דגן להרה"ק מבעלזא והודיעו על שינוי המקום. אך כששמע זאת הרה"ק מבעלזא נענה ואמר בלשון תימה 'וכי אני הולך לשמחות?', וכי אני הולך לתנאים?, רק כשאמרת לי שזה היה בבית הרה"ק מסאטמאר היה לי סיבה ללכת, אך עכשיו אין טעם זה קיים, וברכו לשלום.

התבטאות הרה"ק מבעלזא על גודלו של הרה"ק מסאטמאר

הרה"ח ר' חיים יעקב דייטש זצ"ל, היה איש חסיד מלא טעם זקנים, יהודי חכם מאוד, שהכרתיו ביותר, והיה מספר סיפור זה להמון, מעשה שהיה עמו אחר המלחמה בזמן שהיה גר עם משפחתו בפריז, והתעוררה לו שאלה בהלכות אבן העזר שהיה כרוך גם בעניין רפואי, ובאותו זמן הגיע לפריז הרה"ק מבילגורייא שאף התארח בביתו של הרה"ח ר' חיים יעקב, אשר כיבדו כראוי בכבוד רב.

במשך שהותם נתקשר ר' חיים יעקב בהרה"ק מבולגרייא קשר נפשי והיו משוחחים רבות, לפני שנסע הרה"ק מבולגרייא למקומו בא"י, הניח לפניו את שאלתו שהציקה לו, כדי שכשיגיע לאחיו הרה"ק מבעלזא יציע את הדברים לפניו, וכיוון אותו מה נכון לעשות, וכששמע זאת

והוסיף עוד הרה"ק מסאטמאר שחז"ל לימדונו ש"עבירה גוררת עבירה", והנה אתה סובר שאיחור התפילה עבירה הוא, אם-כן בבקשה תצביע לי לאיזה עבירה זה גורר לו, או להיפך איזה דבר בלתי הגון שמצאת עליו שגרם לעבירה זו, ואז נראה הצדק עם מי.

הרה"ק מסאטמאר הגדיר עצמו כבעלזער חסיד

עוד שמעתי מש"ב האדמו"ר מראדוויל זצוק"ל, שסיפר בשם הרה"ח ר' יעקב הכהן פריעדמאן מתלמידי הרה"ק מסאטמאר והתגורר שם בסאטמער, והיה דבוק בצדיקי בעלזא וכמוהו היו שם עוד הרבה בחורים מחסידי בעלזא, ודרכם היה להתאסף בסעודה שלישית ואח"כ היו הולכים לשמוע דא"ח מאת הרה"ק מסאטמאר. פעם אחת לאחר סעודה-שלישית שאל אותו הרה"ק איפה היו בתחילת של"ס, וסיפר לו על כך שהוא הולך עם חסידי בעלזא שמתאספים תחילה, ורק אח"כ מגיעים לעריכת השולחן, כששמע זאת הרה"ק מסאטמאר שמח מאוד, ושאל אותו מי ומי ההולכים, ולאחר שפירט לו שמות כולם, אמר לו הרה"ק מסאטמאר על אחד הבחורים שלדעתו אינו ראוי שיקרא בשם בעלזער חסיד, ובסיום דבריו שאל אותו בשחוק, למה אינכם קוראים גם לי, הרי גם אני בעלזער חסיד.¹

רצונו של הרה"ק מסאטמאר לדעת הליכות הרה"ק מבעלזא

סיפר לי הרה"ח ר' אלטר ברוך שיינברוין שליט"א מה שאירע עמו, בשנת תש"י היה לו רצון עז להיות ביו"ט פסח בליל התקדש החג אצל הרה"ק מסאטמאר, אולם בסאטמאר היה מאוד קשה להיכנס ל'סדר' כידוע, ולכן כמעט ולא הייתה שום אפשרות להיות אצלו על ליל הסדר, אך מכיוון שעז חפצו להיות אצל הצדיק, ניסה לדבר עמו שרוצה להיות אצלו בליל הסדר, ענה לו הרה"ק מסאטמאר: חלילה, הרי אתה בן יחיד וחייב אתה להיות אצל אביך, ענה לו ר' אלטר ברוך שאין אביו מקפיד, שהרי בשנה שעברה גם לא היה אצל אביו כיוון שנסע להרה"ק מבעלזא.

מיד כששמע זאת הרה"ק מסאטמאר, התחיל לשאלו מתי נכנס הרבי לסדר, ואיך עשה קידוש, ובאיזה שעה אכל את האפיקומן, וכך למשך רבע שעה שאל אותו על כל הפרטים, ושנה ושילש, עד שהיו נהירים לו כל הפרטים. אחר-כך אמר לר' אלטר ברוך שיתן לו עצה טובה, שיהיה אצל אביו בליל סדר, שהרי הוא עושה 'סדר' קצר, ואח"כ יגיע אליו כיוון שהוא עושה את ה'סדר' מאוחר יותר, וכיוון שאצל הרה"ק מסאטמאר שמקום עריכת ה'סדר' היה סגור

הרה"ק מבילגורייא, אמר: שאלה כזאת צריך לשאול אחד שהוא גם גדול בהוראה וגם רבי.

והוסיף שמעתי מאבי המהרי"ד זצוק"ל, שקדושים וצדיקים היו בכל דור ודור, אולם צדיקים שהיו בדרגה של לימוד תורה לשמה, במעמד ומצב של ה'פני הושע' בדורו, לזה זוכה רק חד בדרא, והמשיך הרה"ק מבילגורייא, שמעתי מאחי הק' 'היודע הכל', שהרה"ק מסאטמאר לומד 'תורה לשמה' כה'פני הושע' בדורו, ממילא אמר לו, אתה הרי נוסע לאמריקה ששם נמצא הרה"ק מסאטמאר, שבידו יש את שניהם, וממילא תשאל אותו.

עוד שמעתי, שהרה"צ ר' בעריש לאופער² זצ"ל שהיה גר קודם באנטוורפן והיה מתפלל שם בעלזא, ופעם אחת אירע שהגיע הבילגורייער רב לשם, והיו שם כמה ילדים שהיו לפני היכנסם תחת עול תורה ומצוות, וביקש הר"ר אשר נוסבוים ז"ל שיאמר לפניהם הבילגורייער רב כמה דברי הדרכה והנהגה לכוון את הבחורים במסילה העולה בית ה', נתן טפיחה על שכמו של ר' בעריש ואמר לו, ואמר: אחי הרבי שיאריך ימים, אמר על הסאטמער רב, שהוא גדול הדור, תתנהג באופן שהבחורים יכלו לראות בך דוגמא ומורה דרך שיאיר עיניהם.³

גודל ההערצה של הרה"ק מסאטמאר להרה"ק מבעלזא

ידוע שהרה"ק מבעלזא שהה בזמן המלחמה בפעסט כמה חודשים, ובאותו זמן הגיע לשם הרה"ק מסאטמאר למשך שבועיים לצורכי רפואה, והיו נפגשים קדושים אלו כסדר בבית המדרש, פעם אחת פנה הרה"ק מבעלזא להרה"ק מסאטמאר ואמר לו בידדות אתה יודע שיש לנו חסידים משותפים, ענה לו הרה"ק מסאטמאר: 'הרה"ק מבעלזא אין זה נכון אין לנו חסידים משותפים, אמת הוא: שהחסידים שלי הם חסידים שלך אך חסידים שלך אינם חסידים שלי....'

סיפר ש"ב האדמו"ר מראדוויל רבי אברהם מיכלאוויטש זצוק"ל⁴, שסיפר לו המשב"ק הרה"ח המפו' ר' יוסל' אשכנזי זצ"ל שפעם אחת נכנס גדול אחד מראשי הישיבות שאינו נמנה על עדת החסידים אל הרה"ק מסאטמאר, ורצה לשאלו מדוע הוא מאחר כל-כך בתפילתו, עד שמתפלל לאחר הזמן ואפילו לאחר חצות, ומשום שידע שאינו לעניין לשאול כך בפניו, התחכם ושאלו איך יסביר את העובדה שהרה"ק מבעלזא מאחר תפילתו ביותר, השיב לו הרה"ק מסאטמאר שבוודאי שהקדוש הזה טעמו ונימוקו עמו, והטעם הכי רפויה שיש בידו היא שכך נהג אביו הק', וטעם זה בפני עצמו גם מספיק.

1 ישנו מכתב שכתב הרה"ק מבילגורייא ששמע מאחיו הקדוש, שהרה"ק מסאטמאר לומד 'תורה לשמה' כפנ"י בדורו, אך בסיפור זה נתחדש שאמר בשם אחיו הקדוש "היודע הכל", וגם שהסמיך זה לדברי המהרי"ד שדבר זה הוא רק 'חד בדרא'.

2 שהיה גר בינינו בוומס"ב עד פטירתו לפני זמן קצר, הוא היה אחיינו של הרה"ק מסאטמאר, אימו הייתה בת בתה של אשת ה'קדושת יו"ט' בזיוו"ש.

3 וכוונתו הייתה שיתבוננו בהרה"ק מסאטמאר, שהיה דודו.

4 עקב חולי הרבנית מזו"ש.

5 בן דודי כ"ק האדמו"ר מבראד יחיאל מיכל מיכלאוויטש זצוק"ל.

6 וידוע שאמר על המהרי"ד שהוא צדיק הדור וחכם הדור, ובכלל שהיה הרה"ק מסאטמאר מקושר בכל נימי נפשו למהרי"ד.

הקודש במוצאי יום מנוחה. בבוקרו של יום ראשון הגיע הרה"ק מסאטמאר משערן ספרינגס לקעמפ, והיה דרכו להישאר שם למשך שבועיים, ולא ידע מכל אשר נעשה, כיוון שלא היה מי שהרהיב עוז בנפשו לספר להרה"ק על הסתלקותו של הרה"ק מבעלזא.

אכסנייתו של הרה"ק מסאטמאר הייתה בבית הרה"ק משאפראן זצ"ל שהוא היה ראש ישיבת סאטמאר, ושם הייתה מרפסת סגורה עם חלונות ובו ביהכ"ס, והבינו בדעתם שכשיבוא הרה"ק מסאטמאר יכנס שם לעשות צרכיו וליטול את ידיו אח"כ, ולכן שמו על יד הכיור גזיר של עיתון יהודי בשם "דער טאג מארגן ז'ורנל", שם נכתב על הסתלקות הרה"ק מבעלזא, וכך יודע לו על הלקח ארון האלוקים.

בשעת מעשה עמד ר' מענדל' בחלון לראות את תגובתו, ואכן כך היה שכשבא מן הדרך נכנס לבית הכסא ואח"כ בעת בואו ליטול את הידיים וראה את הידיעה, מיד היה כל כולו נרעש מרוב פחד אחזו חולי מעיים ונכנס שוב לבהכ"ס, וכשיצא נטל ידיו נעמד בפנינת החדר והתחיל להתנענע בחוזק בבכיות נוראות, וזלגו מעיניו דמעות ללא הפוגה, וכשיצא היה חיזור כסיד ההיכל, ויצא החוצה והתחיל להלוך בסערה גדולה הלוך ושוב ולא יכלו לדבר עמו מאומה ומחמת האבלות לא בחן את הבחורים כדרכו, ואף לא נתן לילדים לשיר לקראתו כפי שהיה נהוג בקעמפיים, ולמחרת אותו יום חזר לביתו, ולא נשאר לשהות בקעמפ כמנהגו.

והוסיף הגה"צ ר' מיכל ליבערמאן זצוק"ל 'אבד'ק בעסרמין' שהיה אז בחור ולמד בישיבת סאטמאר, שהרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ז"ל ראש הקהל דסאטמאר שהוא היה 'חכימא דיהודא' כאשר שמע שהרה"ק מבעלזא נפטר, מיד הגיע מברוקלין לדבר עם הרה"ק מסאטמאר על אופני ההתייחסות של פטירת הרה"ק מבעלזא, ואולי רצה לומר לרבי שלא שייך לשתוק ואפי' אך רק מטעמי הנראות צריך להספיד את הרה"ק מבעלזא, וכשבא מצא הרה"ק מהלך הלוך ושוב בסערה עצומה כנ"ל, ולא יכלו לדבר עמו, וכשראה את ר' ליפא, לפני שהיה שהות לר' ליפא לפתוח פיו אמר לו הרה"ק מסאטמאר, האמן לי שאם היה 'מתי לפני' הייתי מספידו כמו שכתוב בהלכה, ועכיו שאין 'מתי לפני' איני מספיד, שהרי אם אספיד, אספידו כדין, אולם מה אעשה, שהשוטים יאמרו שחזרתי בי, ע"כ נעטף בשתיקה.

ומסוגר, ולא היה רשות לשום זר שאינו מן הקרואים להיכנס, נתן לו מפתח שיוכל להיכנס, וכל זה היה כשכר על כך שפירט לו כל מעשי ופרטי הנהגת הרה"ק מבעלזא בליל פסח', שעד כדי-כך העריך זאת, עד שהסכים להכניסו ל'סדר' אף שהיה סגור לציבור.

זאת ועוד אחרת. שח הרה"ח ר' חיים יאקאב, ששמע מפי ה"ב"ר משה" זצוק"ל, שבעת שהשהה הרה"ק מסאטמאר בפעסט, חשב לעצמו שהיות והמנהג של הרה"ק מסאטמאר להאריך מאוד בסעודה שלישית, וגם לא היה אור בעת סעודה שלישית, לכן יוכל לחמוק בחשיכה כדי לילך להיות אצל הרה"ק מבעלזא, ועוד יספיק לחזור לפני שיסיים הרה"ק מסאטמאר את עריכת השלחן, וכך לא ידעו בבואו ובצאתו, וכן עשה.

אלא שתקף לאחר סיום תפילת ערבית של מוצאי שבת שאל אותו דודו הרה"ק מסאטמאר, איפה אחזו כשהגיע, וכיוון שהבין ששום דבר לא נעלם מעיניו של הרבי הצופיות למרחוק, ענה לו שכשהגיע לבעלזא נעמדו להתפלל תפילת מנחה⁹, וכשמע זאת הרה"ק מסאטמאר מיד אורו עיניו והגיב: "נו האב איך נישט געדאוונט אזוי שפעט", ואח"כ שאל אותו על פרטי הפרטים שראה בבעלזא¹⁰.

האיך ששלח הרה"ק מסאטמאר בחורי הישיבה לנסוע לבעלזא לשבתות

ידוע שהרה"ק מסאטמאר היה שולח כספים לבחורים בכדי שייסעו לשבת ויו"ט להיות אצל הרה"ק מבעלזא. כסף זה היה מכיסו הפרטי, ורק לאחר תקופה נהפך להיות כחלק מתקציב הישיבה¹⁰.

ואאמו"ר שליט"א, סיפר לי ששמע ממחותנו הרה"צ ר' שלום אייזיקוביטש חתן האדמו"ר מטשאקווע זצוק"ל, שהוא היה ממונה לחלק את הכספים לבחורים, שיוכלו לנסוע לבעלזא.

הרה"ק מסאטמאר בבוא אליו הידיעה מהסתלקות הרה"ק מבעלזא

סיפר לי הרה"ח ר' מענדל גרינבערגער שליט"א, שהוא היה ה'הויז-בוכער' אצל הרה"ק מסאטמאר בכ"א אב שנת תשי"ז בעת פטירתו של הרה"ק מבעלזא, ובאותו שנה חל כ"א ביום ראשון, ונשבה ארון

7 אביו הר"ד אברהם הכהן שיינברון ז"ל היה ראש הקהל בטמשוואר בהונגריה, ואחר ה'מלחמה' היה מטובי הקהילה בסאטמאר, וסיפר שבעת בריחתו של הרה"ק מבעלזא מאירופה נסע לגבול בין הונגריה לרומניה, לעיר קוץ' וברומניה היה אסור ליהודי לנסוע ברכבת, ואילו לר' אברהם שיינברון היו אמצעים, וסידר רישיונות להרה"ק מבעלזא ולאחיו הרה"ק מבלגריי לנסוע בחדר פרטי ברכבת כל הלילה עד בוקארעסט, ואף הוא עצמו נסע עמם ברכבת, וכל חסידי סאטמאר מאראד וטמשוואר וכל הגלילות הגיעו להמתין לקבל פניו של הרה"ק מבעלזא בגבול, וציין דבר מעניין כשלעצמו, שברכבת הניח הרה"ק מבעלזא את התפילין, אך לא רצה להתעטף בטלית, כיון שלא היה לו טערקיש"ע טלית, ולכן הניח תפילין בלא טלית, ואמר ר' אברהם שכל ימיו הצטער על כך שלא היה דעתו על פרט זה לפני כן, שאם היה דעתו על כך, היה מביא השעבתדיגע' טלית שהיה טערקיש"ע טלית להרה"ק מבעלזא.

8 והיה זה בשעה מאוחרת מאד, שכבר בא השמש וכבר החשיך, והיה אחר שכבר נטל הרה"ק מסאטמאר את ידיו לסעודה-שלישית, ואף הוא לא היה דרכו להקדים.

9 ומאת חמי הרה"ג ר' יעקב צבי פריעדמאן בעמ"ס 'באר הצב' ששמע מאביו הר"ד ברוך אברהם פריעדמאן זצ"ל [נו"נ לבעל הלוקטי מהרי"ח] שמעתי שהוא היה בפעסט, ובערב יום הק' כשבבית הכנסת המרכזי של פעסט ה"קוזניצע קלויז" אחזו ב'כל נדרי', רק אז נטל מהר"א זצ"ל את ידיו לסעודה, וכל שאר החסידים כבר עמדו מסביב בטליתותיהם, והזמן שארך מנט"י עד אחר ברכה"מ היה בין ב' לה' דקות, ועוד שח שבראש השנה מ'למנצח' עד לאחר סיום מוסף ארך ארבעים דקות בלבד, והיה לפלא.

10 ועד היום קיימים בחלק מחדו"ת ההוצאות והכנסות שחלק מההוצאות הם הנסיעות לבעלזא, והם היו ממש חלק מהתקציב, כמו שיש שורה לדוג' לגאז ולמים, כך היה הוצאות הנסיעות לבעלזא.

אמר לה הרה"ק
מבעלזא, תנאי
ראשון שלפני
לידתה ימכרו את
הזולד בשטר לבני
זוג שכבר חיתנו
את ילדים, והוסיף
שאינה צריך
ללכת לגור שם
אלא שתפגוש את
הוריה החורגים
מפעם לפעם, ויקנו
אותו בחזרה לפני
נשיאיו, ותנאי
שני שבגד חדש
לא יעלה על
הנולד עד נשואיו,
וכך הוה, וספרה
שמכרו אותה
בשטר ב-25 סנט,
ונולדה מרת הופמן
בריאה ושלימה,
ואביה חרגה
נפטר כשהייתה
בת ג' שנים, ולא
עלו עליה בגדים
חדשים, עד שכל
בנות בית הספר
ידעו שכשיש
בגדים בלויים,
אפשר לתת לה,
כי היא לובשת
רק דברים ישנים,
וכל זה היה בשנת
תשט"ז.

מעשה את ופלא שנעשה ע"י שני הצדיקים

סיפר הרה"ח ר' אברהם בראנדער שליט"א ששמע מבעלת המעשה מרת הופמן ממאנסי שתחי', שאמה ע"ה היו לה לפני המלחמה ג' ילדים, ונעקדו כולם בחורבן הנורא, ולאחר המלחמה הייתה מפלת נפלים באופן מזעזע ביותר, וכשהייתה מעוברת ממנה, נכנסה אמה להרה"ק מבעלזא, והתחננה לפניו שיברך את בתה, שיסתיים העניין בטוב, אמר לה הרה"ק מה אני יכול לעשות? והיא השיבה במר ליבה, הרי נאמר "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", ואמר שיוציא אותה וכעבור כמה רגעים אמר לו הרה"ק שיכניסו אותה שוב, ושאל את האם, האם נדמה לך שהבת תציית למה שאומר, והשיבה שברור שכל מה שיאמר הרבי תעשה בתי לזכות בפרי בטן, ולא משנה מה תהיה הבקשה.

אמר לה הרה"ק מבעלזא, תנאי ראשון שלפני לידתה ימכרו את הזולד בשטר לבני זוג שכבר חיתנו את ילדים, והוסיף שאינה צריך ללכת לגור שם אלא שתפגוש את הוריה החורגים מפעם לפעם, ויקנו אותו בחזרה לפני נשיאיו, ותנאי שני שבגד חדש לא יעלה על הנולד עד נשואיו, וכך הוה, וספרה שמכרו אותה בשטר ב-25 סנט, ונולדה מרת הופמן בריאה ושלמה, ואביה חרגה נפטר כשהייתה בת ג' שנים, ולא עלו עליה בגדים חדשים, עד שכל בנות בית הספר ידעו שכשיש בגדים בלויים, אפשר לתת לה, כי היא לובשת רק דברים ישנים, וכל זה היה בשנת תשט"ז.

וכשהתארכה היו צריכים לקנותה בחזרה מאת הוריה החורגים, ואז אמרה האלמנה החורגת שאינה מסכימה למכרה בחזרה בפחות מאלף ושמונה מאות דולר, ולא הועיל שום טענה ומענה שתסכים בפחות, שהיה אז בשנות ה-40 סכום גדול ביותר, ולשני הצדדים לא היה כסף, הלכו להרה"ק מסאטמאר ופרסו לפניו את מצוקתם, אמר להם שיכתבו צ'ק בסכום של מאה ושמונים דולר, ויכתבו ע"ז שהוא שטר הקניין שקונים את הבת בחזרה, ויתנו לאם ביום החופה בקבלת פנים, וייוכחו לדעת שסכום זה מספיק, וכך הוה, ויהי לפלא.

הוראת הרה"ק מסאטמאר לתת שם ע"ש הרה"ק מבעלזא

הרה"ר שמואל רוזנבוים שהיה חתן ר' יהושע טעפט זצ"ל, נולד לו בן ב"ט אב תשי"ז יומיים לפני פטירת הרה"ק מבעלזא, וכשנכנס ר' שמואל כמה ימים אחר לידת בנו לשאל את הרה"ק מסאטמאר איזה שם לתת לרך הנולד, שאל אותו הרה"ק איזה שם רוצה לתת, וענה שחשב לתת את שמו של חותנו ר' יהושע, השיב לו הרה"ק הרי הוא נהרג במלחמה וממילא צריך להוסיף לו שם, ענה שדעתו להוסיף אהרן על שם דודו ר' אהרן קלבצ'וב, שהיה שוחט, תלמיד ה"יטב לבי, שהרבי הכירו, אמר לו הרבי שאין מתאים שני השמות הללו, והתחיל להסביר שהרבי יודעו ומכירו ענה לו הרה"ק שאין ב' השמות שיכנס זה לזה, ולא עזר שום טענה ומענה לתת את השם אהרן בהוספה ליהושע.

והנה לר' שמואל היה דוד בשם ר' דוד שהגיע עמו לבית הרה"ק מסאטמאר, וכשראה שהוא מתמהמה נכנס אף הוא לבית הרה"ק מסאטמאר, ושמע שמדברים על שם 'אהרן', שאל בתמיהה האם מדברים על הרה"ק מבעלזא? ענה הרבי: כן כן, זה שם טוב, ואמר לר' שמואל תעשה כמו שאמר דודך, שיפה אמר, וכמובן שיצא קלא דלא פסיק, ותהום כל העיר, שהרה"ק מסאטמאר הורה לתת שם אחר הרה"ק מבעלזא, וכל ימיו ידע ר' אהרן יהושע שהוא קרוי על שמו של הרה"ק מבעלזא, והיה נותן תיקון ביומא דהילולא דיליה כיון שקרוי אחריו.

וראה זה פלא בעת שר' אהרן יהושע רוזנבוים ישב שבעה על אמו, הגיע אחד מבני המשפחה וכמסיח לפי תומו אמר שידוע שר' יהושע טעפט זצ"ל, נולד בשנת פטירתו של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זצוק"ל, ונתנו לו את השם יהושע אחר מיטתו של אותו צדיק, ואך אז נתברר והובן פרטי המעשה שהרה"ק מסאטמאר, ראה ברוח קודשו שאין שם יהושע זה קשור לשם 'אהרן' אחר ר' אהרן קלבצ'וב, ותכף כשאמר שייתן השם אחר הרה"ק מבעלזא, הסכים מיד כיוון שזהו מקורו ויש לשם אהרן זה שייכות עם יהושע, והדברים מבהילים.

כיוון שזה היה סמוך ג' ימים לאחר פטירתו של הרה"ק מבעלזא.

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מעמד
התכנסות
קהל חסידי
בראד
בארץ הקודש
ר"ח אלול תשס"ג

צהלי זרנוי יושבת ציון כי גדול בקרבך קדוש ישראל

בשמחה רבה ובהתרגשות כבירה הגנו בזה לקדם את פני מורנו ומאורנו משובב נתיבותינו, המאלפנו בינה בנתיבות התורה ומנחנו במסילה העולה בית קל, נודע בשער בת רבים בחידושי המחקרים ובתורתו העמוקה, דברי תורתו משובבים לב ומעוררים לעבודתו יתברך, מנווט בעצה ובתבונה וביד רמה את קהל עדתו, מצודתו פרושה על קהילות הקודש ליישר הדרך ולרוממו טפח מעל הקרקע, כל רו לא אניס ליה, צנא מלא ספרא וגרים באורייתא תדירא, דולה ומשקה מתורתם של רבותינו מצוקי תבל זיע"א, איש חי רב פעלים שקיבץ וריבץ פעלים לתורה,

נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל בואו אל ארצנו הקדושה לחזק את קהל עדתנו
ולהרמת קרן התורה ולזמריה

ובזה הגנו לברכו שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ויארץ ימים על ממלכתו מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת, בבריות גופא ונהורא מעליא, יחד עם כל תלמידיו הזוכים לחסות בצילו ולאור מתורתו עדי ביאת ינון ובנין בית המקדש במהרה בימינו אמן

בקידה חמש מאות מול פני הקודש:

קהל חסידי בראד
בית-שמש • צפת ת"ו